

Rom Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Pol ramavən maməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kristo ia kwopun me. Navəniən səvənhi səro kahar irə rino sampam nənə in rirai nəkukuə i revən ti nakalasia me fwe Rom ia nuk 56 uə 57. Ia navəniən səvəi Pol in rokeikei mə trupupwən mevən fwe Jerusalem nənə mevən mwi fwe taon Rom mine tənə Spen. In rirai nəkukuə i mə irəha tuhəpnəpenə ti nuveheien səvənhi. Nægkiariien asori ia nəkukuə i in i natukwatukwien. Pol ramahatən ia nəkukuə i mə: 1) iərmama riti riwən ratukwatukw; 2) Iesu Kristo əpa in ratukwatukw, məmher; 3) trini minuə səni nīpərhienien ia Iesu Kristo, in truvehi raka kitaha ia nīskaiien səvəi nərəhainen, nənə muvei pehe nimiruien vi m kitaha, nənə mo kitaha satukwatukw ia nəmri Kumwesən; 4) kitaha nakalasia me tsaməkeikei mharə ia narəien sə ro ikinan sə Kumwesən rokeikei.

Nægkiariien sə rakupwən

¹ Iou Pol. Iou iərmama riti sə iakamo tukwini nari m Iesu Kristo. Kumwesən rinəkwein iou mə aposol, nənə məmri karen iou mə iou iərmama takəvisau irapw nəgkiariien amasan səvənhi.

² Nægkiariien amasan i, in ruvəni raka tui ia nəgkiariien me səvəi profet me səvənhi səməme kamharə ia Nəkukuə Ikinan.

3-4 Nægkiariien amasan naha ramægkiari ia Tini, in naha Iesu Kristo Iærimænu sækitaha. In rimæuvehe iærmama riti rimæuku pen ia kwænækwus sævæi Kig Tevit. In rimamhæ nænæ Kumwesæn rahatæn mæ in Tini atukwatukw næpin ro in rætui mwi ia nemhæien sævænhi ia niskaiien sævæi Nænimwîn Ikinan.

⁵ Ia Kristo, Kumwesæn ro ramasan m kimaha, muvehi pehe wok amasan m kimaha mæ kimaha aposol me. Rimæuvei pehe wok i m kimaha mæ tahækwein ia nærmama ia tænæmtænæ me pam mæ tuhæni nîpærhienien iræ, mho nækwæn. Nænæ næpin iræha kamho iamînha iræ, mamhæuvehi utæ næghi Iesu.

⁶ Wok i rîneste kimiaha mwi. Kimiaha nærmama Kumwesæn rînækwein ia kimiaha mæ kimiaha sævæi Iesu Kristo.

⁷ Nækukuæ i rauvehe tukumiaha pam fwe taon naha Rom. Kumwesæn rokeikei kimiaha, mækwein kimiaha mæ kimiaha nærmama ikinan me sævænhi. Pwæh Kumwesæn tata sækitaha, mine Iesu Kristo Iærimænu sækitaha trouæriari pehe namasanien mine næmærinuuen m kimiaha.

Pol rokeikei mæ trevæn mætoni nærmama me sævæi Iesu Kristo ia taon naha Rom

⁸ Kuriræ iakægkiari iakuæ ia næghi Iesu Kristo takini vivi Kumwesæn sæiou tukumiaha pam ti næri næ mæ nærmama ia tænæmtænæ me pam kamhæregi nævisauien ia nahatætæien sækimiaha.

⁹ Kumwesæn sæ iakamo tukwîni nari min ia rerik pam ti nîni irapwien nægkiariien amasan sævæi

---

1:3-4: Mat 22:42, Wok Me 13:33, Rom 9:5, 2Tim 2:8   **1:5:** Wok Me 26:16-18, Rom 15:18, Kal 2:7-9   **1:7:** Nam 6:25-26, 1Kor 1:2, 2Kor 1:1, Efes 1:2   **1:8:** 1Tes 1:8   **1:9:** Efes 1:16, Fil 1:8, 1Tes 2:5,10

Tini, in rinətə raka noien səiou mukurən mə ia nəpɪn me pam iakani kɪmiaha

¹⁰ ia nəfwakiien me səiou. Iakaməres mə trini minuə nətərigien pərhien səvəi Kumwesən, in trəsevər ia suatuk riti pwəh iakuvehe mətoni kɪmiaha rəmwhen iakineitenhi tui mə tako.

¹¹ Iakokeikei pɪk mə takuvehe mətoni kɪmiaha muvehi pehe nasituien riti səvəi Nənimwɪn Ikinan pwəh rərpwi əknekin mwi kɪmiaha.

¹² Nɪpwrai nəgkiariien i mə nahatətəien səkɪmiaha rukurən nasituien ia nɪrak nənə səiou mwi rukurən nasituien ia kɪmiaha.

¹³ Piak me ramasan mə tihəukurən mə nəpɪn rɪpɪk rerɪk ramrhi mə takuvehe məti pehe ia kɪmiaha, mətə nəpɪn me pam narimnari me rɪpɪk raməsisəg iou ti nuveheien. Iakokeikei mə wok səiou trukua mə kwənkwan ia nɪmɪruien səkɪmiaha rəmwhen ia nɪmɪruien səvəi nərmama me rɪpko mhə irəha nəkur Isrel ia kwopun me.

¹⁴ Iou iərmama riti sə takaməkeikei məvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən m nərmama me pam, nərmama səməme həukurən nəgkiariien səvəi nəkur Kris mine noien səvənraha, mine nərmama səməme irəha həreirei, mine səməme irəha həukurən amasan nari, mine səməme həpwəh nukurən amasanien nari.

¹⁵ Ro iamɪnhi irə iakokeikei pɪk mə takəvisau irapw mwi nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən m kɪmiaha fwe taon nəha Rom.

¹⁶ Iakaməgkiari iamɪnhi irə iou iapkauris anan mhə ti nəgkiariien amasan nəha ti nəri nə mə nəgkiariien amasan nəha in nɪskaiien səvəi

---

1:10: Wok Me 19:21, Rom 15:23,32   **1:13:** Wok Me 19:21, Jon 15:16   **1:16:** Sam 119:46, Mak 8:38, 1Kor 1:18-24, Wok Me 13:46

Kumwesən ti nuvehimiruien nərmama me pam səməme kamhəni nīpərhienien irə, rīnəkupwən muvehe ti nəkur Isrel, kurirə revən ti nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel.

¹⁷ Ia nəgkiariien amasan səvənhi, Kumwesən ramo nərmama kamhətoni suatuk sə in rīnəmri irəha tuhesi pen tro irəha hatukwatukw ia nənimen. Suatuk nəha in nahatətəien fwe nukunen mamevən meste nəkrəkwerin sampam.^a Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Iərmama sə ratukwatukw ia nəmri Kumwesən ia nahatətəien səvənhi,
in truvehi nīmīruien.”

Kumwesən niemaha raməpi ti noien ərəha me səvəi nərmama

¹⁸ Kumwesən fwe ia neiai ramo nərmama kamhətoni mə niemaha raməpi pik in. In ramərpwīn noien ərəha me pam səvəi nərmama səməme kamhərui nəkwān mamhərer tukuahag ia nīpərhienien səvənhi ia noien ərəha me səvənraha.

¹⁹ In ramərpwīn noien ərəha me səvənraha ti nəri nə mə irəha həukurən nətoni atukwatukwien narimnari me pam səməme nərmama həukurən nətoniien Kumwesən irə. Kamho iamīnha irə ti nəri nə mə Kumwesən atukw rīnahatən atukwatukw irəha irə.

²⁰ Fwe nukune narəien muvehe meste pehe

1:17: Rom 3:21-22, Hab 2:4   **a 1:17:** Suatuk riti mwi ti nīnīien nəgkiariien i ia vas 17 in i mə, “Ia nəgkiariien amasan səvənhi Kumwesən ramo nərmama kamhətoni natukwatukwien səvənhi sə raku pen ti nahatətəien mamevən ia nahatətəien.”   **1:18:** Efes 5:6, Kol 3:6, 2Tes 2:12

1:19: Wok Me 14:15-17, Wok Me 17:24-28

1:20: Job 12:7-9, Sam 19:1, Hip 11:3

ipwet mine narmama me pam hœukuræn nœtonien ia nœnimenraha narimnari me sœmœme Kumwesæn rino ia neiai mine tîprænœ, nœnœ ro iamînhi irœ nœri auær a mœ irœha ko hœpkœtoni mhœ Kumwesæn ia nœnimenraha, mœtœ hœukuræn nœtonien ia narimnari me nœha mœ niskaiien sœvænhi ramevæn a mipko mhœ sampam mine nipœrhienien mœ in Kumwesæn. Ro iamînhi irœ nœgkiariien riti riwæn ko irœha hœni.

²¹ Irœha hœuvœukuræn raka Kumwesæn, mœtœ hœpwœh nuvehi utœien nœghîn mœ in Kumwesæn, nœnœ mhœpwœh nînien tanak tukwe in. Mœtœ rerînraha ruvehe mipkrhi amasan mhœ nari, nœnœ nœtœrigien sœvœnraha ruvehe mireirei nari rœmwhen mœ kamharœ ia nœpitœvien.

²² Irœha kamhœni mœ hœukuræn nari, mœtœ irœha hœreirei nari,

²³ mhœnœpwœh nœfwakiiien m Kumwesæn asori sœ tripkemhœ mhœ ia nœpin riti, nœnœ mhœuvæn mhœfwaki pen m nœnimwi nari me sœmœme hœmwhen ia iœrmama sœ tremhœ, uœ menu me, uœ nœrimiru me sœmœme kamhavæn uœ kamhœrkou.

²⁴ Ro iamînhi irœ Kumwesæn rœpwœh irœha, mœseni irœha mœ irœha tuhamesi pen a noien œrœha me sœmœme rerînraha rokeikei pik mœ tuho. Ro pen irœha kamho ia nirœha me noien me ia nipwranraha sœ ro a naurisien.

²⁵ Irœha hœnœpwœh nipœrhienien sœvœi Kumwesæn, mhœkwtœmhiri neikuœien, nœnœ mamhœfwaki pen m narimnari me sœmœme Kumwesæn rino ia neiai mine tîprænœ, mamho

1:21: Efes 4:17-18
4:15-19, Sam 106:20
16:19, Rom 9:5

1:22: Jer 10:14, 1Kor 1:20
1:24: Wok Me 14:16

1:23: Dut
1:25: Jer 13:25, Jer

tukwini nari minraha, mətə həpwəh nəfwakien m Kumwesən sə rino neiai mine tiprənə, mhəpwəh no tukwinien nari min. In nə Kumwesən sə kaməgnəgini rerin in. Ouəh, pwəh ro iamihhi.

²⁶ Tī noien nəha irəha kamho, Kumwesən rəpwəh irəha, məseni irəha mə irəha tuhamesi pen a noien ərəha me səməme rerinraha rokeikei pik mə tuho sə ro a naurisien. Ro iamihhi irə nipran me nepwin səvənraha kamhəpwəh noien i ratukwatukw, noien sə pran ramesi pen iərman səvənhi, nənə mhəuvən mamho noien i ripkatukwatukw mhə, noien sə pran ramiri pran.

²⁷ Ia noien a mwi nəha, nərman me nepwin səvənraha kamhəpwəh noien i ratukwatukw, noien sə iərman ramiri pran səvənhi, nənə mhəuvən rerinraha ramevən pik ia nirəha me. Nərman kamho noien me nepwin ia nirəha me sə ro a naurisien. Mətə Kumwesən ruvəuvei pen raka nərpwinien minraha resi pen atukwatukw noien ərəha me səvənraha.

²⁸ Tī nəri nə mə nərmama həpkokeikei mhə mə tuhəukurən Kumwesən, in rəpwəh irəha, məseni irəha mə irəha tuhamesi pen a nətərigien ikou me səvənraha, mamho noien me həpwəh nəmwəhenien.

²⁹ Rerinraha rukuər ia noien ərəha mine noien ourour me pam. Irəha kamhəpwətig tī nautə səvənraha, mamhəmwəki nərmama. Rerinraha rukuər ia nakresien, nousi əpuneien iərmama, nəvisəien, neikuəien, mine nətuiien suatuk tī nourahaien iərmama. Irəha kamhəni nīkare nərmama,

³⁰ mamhouraha nəghi nərmama ia neikuəien me. Irəha kamhəmwəki Kumwesən. Irəha kamhəkweg raka ia nəgkiariien, mamhəfiəutə ia nirəha, mamhərpwi irəha ia nəpɪn me. Irəha kamhətui suatuk tɪ noien noien ərəha me səməme nərmama həpwəh ihi nukurəniēn. Irəha kamhərui nəkwai tata mɪne mama.

³¹ Ia rerinraha irəha hərəirei nari. Irəha kamhətefi nəgkiariien me səvənraha. Nokeikei-ien səvənraha riwən tɪ iərmama. Irəha həpwəh nətərigien nasəkien səvəi nərmama tɪ nasituiēn ia nirəha.

³² Irəha həuvəukurən raka mə nəgkiariien atukwatukw səvəi Kumwesən rani mə nərmama səməme kamho noien me i iamɪnha irə tuhaməkeikei mhemhə, mətə irəha kamhəmwur pen ia noien me nəha. Rəpko mhə noien əpa nəha irəha kamho, mətə kamhəsēni mwi nərmama me səməme kamho noien me nəha mə ramasan a.

2

Kumwesən ramərpwɪn noien ərəha səvəi nərmama ia noien atukwatukw

¹ Ro pen nəri auər a mə ik nəfe iərmama, ikamo noien riti rəpwəh nəmwəhenien nəpɪn ikaməkiri noien səvəi iərməpə. Trɪni mɪnuə ikini pen tɪ iərmama riti mə səvənhi noien rərəha, mətə ia nəgkiariien nəha ikani ikamousi atukw a ik. Ik nə iərmama sə ikaməkiri noien səvənhi, mətə ik mwi ikamo noien ərəha rəmwəhen irə.

² Kɪtaha səukurən mə Kumwesən ramo noien sə ratukwatukw a nəpɪn ramərpwɪn noien ərəha me səvəi nərmama sə ro me iamɪnha irə.

³ Ik sə ikaməkiri noien səvəi nərməpə, nətərigien səim rəfo? Mə ik mwī ikamo noien ərəha me nəha irəha kamho, nəpīn Kumwesən trəkiri noien ərəha me səim ko ikap raka irə? Rekəm!

⁴ Uə rosi ikamətə ərəha noien i sə Kumwesən ramo ia niram uə? In ramo ramasan pīk tukw ik, nənə məpwəh nəmwəki akwauakwien ik, nətərigien səvənhi rəpwəmwis tukw ik. Ikukurən uə rekəm mə ramo noien amasan me mik mə noien nəha triri pen ik ikevən məpwəh noien ərəha me səim mīrərig ia rerim?

⁵ Mətə ti nəri nə mə kəmkapwə riskai, ikəpwəh narakaien ia noien ərəha me səim mīrərig ia rerim. Nənə ro iamīnhi irə ikamoeite niemaha sə tukuvei pehe mik ia nəpīn səvəi niemaha. Ia nəpīn nəha Kumwesən tro nərmama hətoni nəkirīien səvənhi sə ratukwatukw,

⁶ ti nəri nə mə in trərəku nərmama kuatia kuatia resi pen nəfe noien me həno.

⁷ Nərmama me səməme kamhərer əknekīn ti noien noien amasan ia nəpīn me mə tuhəuvehi nəgnəginīien, mīne nisaiien, mīne nīmīruien i nemhəien riwən irə, Kumwesən truvei pen nīmīruien rerin mīnraha.

⁸ Mətə nərmama me səməme kamho a nari rerinraha rokeikei, nənə, mamhəuvei pen təkutanraha m nīpərhienien, mamhesi pen a noien ərəha me, Kumwesən truvei pen niemaha asori səvənhi mīnraha.

⁹ Nərmama me pām səməme kamho noien ərəha, Kumwesən tro nəmisəien mīnraha, mo nəknekīnien mīnraha, trukupwən ia nəkur Isrel

---

2:4: Efes 1:7, 2:9, 2Tes 3:15   **2:6:** Mat 16:27, Jon 5:29, 2Kor 5:10

2:7: 2Tes 1:8   **2:9:** Rom 1:16

kurirə nərmama me rɪpko mhə irəha nəkur Isrel.

¹⁰ Mətə nərmama me pam səməme kamho noien amasan, Kumwesən truvei pen nəgnəginiien, mine nisaien, mine nəmərinuien minraha, trukupwən ia nəkur Isrel, kurirə nərmama me rɪpko mhə irəha nəkur Isrel.

¹¹ Ro iamɪnhi irə ti nəri nə mə Kumwesən tro rəmnəmwhen pam ia nərmama me pam.

¹² In trərpwɪn noien ərəha me səvəi nərmama me rɪpko mhə irəha nəkur Isrel nəri auər a həpkuvehi mhə Loa səvəi Moses. Nənə nəkur Isrel me kamhəuvehi Loa nəha, Kumwesən trəkiri noien me səvənraha ia nəgkiariien səvəi Loa nəha, nənə mərpwɪn noien ərəha me səvənraha irə.

¹³ Ro iamɪnhi irə ti nəri nə mə rɪpko mhə nərmama səməme kamhəregi Loa nəha irəha nə hatukwatukw ia nəmri Kumwesən, mətə nərmama me səməme kamho nəri Loa nəha rani, irəha nəha Kumwesən trɪni irapw mə irəha hatukwatukw.

¹⁴ Nɪpərhiendien nərmama rɪpko mhə irəha nəkur Isrel irəha həpwəh nuvehien Loa səvəi Moses, mətə nəpɪn me nepwɪn irəha kamhesi pen a nətərigien səvənraha, mamho nəri sə ratukwatukw rəmwhen a ia Loa nəha rani. Irəha həmwhen ia loa riti ramiri atukw a irəha, nəri auər a irəha həpkuvehi mhə Loa nəha.

¹⁵ Noien səvənraha ramahatən pen mə nɪpwrai Loa nəha ikɪn kɪmərai pen raməmak ia rerɪnraha ti nəri nə mə nəpɪn nepwɪn irəha həregi pen fwe ia rerɪnraha mə həno noien ərəha, nəpɪn nepwɪn mwi mə həno noien amasan.

¹⁶ Irəha tuhəregi pen nəri me i iaminha irə fwe ia rerinraha ia nəp̄in nəha Kumwesən trəsəni Iesu Kristo irə mə trəkiri nətərigien me səvəi nərmama, nətərigien me səməme kamhərkwafə. Nəgkiariien i ramesi pen nəgkiariien amasan sə iakaməvisau irapw i.

Nəkur Isrel mine Loa səvəi Moses

¹⁷ Mətə mə ik iərmama riti nə ikani mə ik iəmə Isrel rəfo ia niram? Ik ikətigite ia Loa səvəi Moses, maməfiəutə ik mə ik ikukurən Kumwesən, nənə in rukurən ik.

¹⁸ Ik ikani mə ikuvəukurən raka nəfe Kumwesən rokeikei mə tiko, nənə, mukurən suatuk sə ratuk-watukw amasan ti nəri nə mə Loa nəha rinahatən ik irə.

¹⁹ Ikani mə ik iərmama ikamiri nərmama me səməme nənimenraha rīfwə, nənə maməhiəpw̄in suatuk səvəi nərmama səməme kamhavən ia kwopun rīpitəv ikin,

²⁰ nənə mamahatən nərmama me səməme həreirei nari mine nəkwərhakwərha me. Ik ikani iaminhi irə ti nəri nə mə ikauvehi Loa sə nukurənien mine nīpərhienien me pam kamharə irə.

²¹ Ik ikamahatən nərmama əpə me, mətə rəfo ipkahatən atukw a mhə ik? Ikamahatən nərmama me mə irəha tuhəpwəh nakresien, mətə ikamakres uə rekəm?

²² Ikamahatən nərmama me mə irəha tuhəpwəh nakresien pran səvəi iərməpə, mətə ikamakres pran səvəi iərməpə uə rekəm? Ikaməmwəki nənimwi nari me səməme kaməfwaki pen

mínraha, mətə ikamakres ia narimnari me ia nimwəfwaki me səvəi nənimwi nari me nəha uə rekəm?

²³ Ikaməfiətə ik ia Loa səvəi Moses, mətə ikamərui Loa nəha mamouraha nəghi Kumwesən uə rekəm?

²⁴ Ouəh, ikamo noien ərəha me pam nəha. Iakani iamínhi irə ti nəri nə mə nəgkiariien i kímərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Nərmama me rípko mhə irəha nəkur Isrel kámhəni ərəha nəghi Kumwesən ti noien ərəha me səkimiaha.”

²⁵ Ik iəmə Isrel, trini mínuə ikamesi pen Loa səvəi Moses, noien nəha kino ia niram kuvəhi ninhum mik ti Loa nəha rukurən nasituien ia niram. Mətə mə ikamərui Loa nəha, nənə rəmwhen a mə kəpwəh nuvehien ninhum mik.

²⁶ Ia noien a mwi nəha, iərmama riti rípko mhə in iəmə Isrel, kəpwəh nuvehien ninhum min, mətə ramesi pen narimnari me səməme Loa nəha rani, Kumwesən trətoni mə kuvəvehi raka ninhum min, nənə in iərmama səvənhi.

²⁷ Iərmama sə rípko mhə in iəmə Isrel, kəpwəh nuvehien ninhum min, mətə ramesi pen Loa nəha, in trəkiri ik mə noien səim rərəha. Ro iamínhi irə ti nəri nə mə nəri auər a mə ik ikauvehi Loa sə kímərai, nənə kuvəhi ninhum mik, mətə ikamərui Loa nəha.

²⁸ Iərmama i in iəmə Isrel ia nípwrən iruə rípko mhə in iəmə Isrel pərhien, nənə, noien pərhien səvəi nuvehien ninhum m iərmama rípko mhə in nari riti sə kamo ia nípwrəi iərmama iruə.

2:24: Aes 52:5, Esik 36:20

2:25: Jer 4:4, 9:25

2:26: Kal 5:6

2:28: Jon 7:24, 8:39

²⁹ Mətə iərmama i in iəmə Isrel pərhiēn ia rerin in iəmə Isrel. Nənə noien pərhiēn səvəi nuvehien ninhum m iərmama, in nari riti raməmak ia reri iərmama Nənimwīn Ikinan ramo, mətə rīpko mhə Loa ramo. Nənə rīpko mhə nərmama kamhəgnəgini iərmama nəha, mətə Kumwesən əpa raməgnəgini in.

3

Kumwesən ramo noien atukwatukw ia nəpīn me

¹ Mə ro iamīnhi irə, rəfo noien nəha ramasan mə iərmama riti in iəmə Isrel? Uə rəfo noien nəha ramasan mə kuvehi ninhum min?

² Trīni mīnuə iərmama riti in iəmə Isrel ramasan pīk anan. Nəri sə ramasan mukupwən, nəkur Isrel irəha nə nərmama Kumwesən rīnəmri pen nəgkiariien səvənhi ia rəginraha mə tuhətui amasan tukwe.

³ Nīpərhiēnien irəha me nepwīn həpwəh nīnīien nīpərhiēnien ia nəgkiariien nəha, mətə noien nəha irəha hənə, mhəpwəh nīnīien nīpərhiēnien ia nəgkiariien səvənhi, ko rīpkinise mhə ia Kumwesən mə trəpwəh noien nəgkiariien səvənhi.

⁴ Rekəm! Nəri auər a nərmama me pam ia tīprənə kamheikuə, mətə Kumwesən rīpkeikuə mhə. Rəmwhen ia nəgkiariien i kīmərəi pen ia Nəkukuə Ikinan raməgkiari ia Kumwesən mani mīnuə:

“Nəpīn ikaməgkiari, nəgkiariien səim trahatən mə ik ikatukwatukw.

Nəp̄in nər̄mama tuhəkiri noien me səim, mhəni mə ik̄ino noien ərəha me, mətə ik̄ tikəsisəg ia tər̄hunraha.”

⁵ Mətə mə noien ərəha səkitaha ramahatən pen mə Kumwesən ramo noien atukwatukw ia nəp̄in me nənə kitaha tsəfni irə? Ripkatukwatukw mhə tr̄ini minuə Kumwesən ruvei pehe niemaha m kitaha? Iakaməres iam̄inha irə mamesi pen nətərigien səvəi nər̄mama nepw̄in.

⁶ Mətə nətərigien nəha ripkatukwatukw mhə. Tr̄ini minuə nətərigien nəha ro n̄ipər̄hienien, nənə Kumwesən trəfəkiri nər̄mama ia t̄iprənə ti noien me səvənraha?

⁷ Mətə rəfo iərmama riti r̄ini mə, “Tr̄ini minuə iakeikuə, nənə neikuəien səiou rahatən pen mə Kumwesən rani a n̄ipər̄hienien, nənə nər̄mama kamhəuvehi utə nəgh̄in tukwe, rəfo Kumwesən raməkiri ihi mə iou səiou noien rərəha?”

⁸ Nənə rəfo iərmama riti r̄ini mə, “Ramasan mə kitaha tsamo a noien ərəha pwəh rukuə ia namasanien.” N̄ipər̄hienien, nər̄mama nepw̄in kamhəni ərəha nəgh̄imaha, mamheikuə mə kimaha iahaməgkiari iam̄inha irə. Kumwesən trərpw̄in noien ərəha səvənraha, nənə, ratukwatukw a mə in tro.

Iərmama riti riwən ratukwatukw

⁹ Ro pen, rəfo? Kimaha nəkur Isrel iahatukwatukw ia nəmri Kumwesən mhəpi raka nər̄mama nepw̄in? Rekəm! Iakuvəni raka mə n̄iskaiien səvəi noien ərəha ramərimənu ia nər̄mama me pam, nəkur Isrel mine nər̄mama me ripko mhə irəha nəkur Isrel.

10 Rəmwhen ia nægkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,
 “Iərmama riti riwən ratukwatukw, kwatia anan riwən.

11 Iərmama riti riwən rukurən nari.

Iərmama riti riwən ramətui ia Kumwesən.

12 Nərmama me pam anan kamhəuvei pen təkutanraha m Kumwesən,
 irəha pam həpkamasan mhə ti nari riti.

Iərmama riti riwən anan ramo noien amasan,
 kwatia anan riwən.”

13 “Rukwinau ia nirəha rəmwhen ia nīpəgi kəruəterei raməkwaḡ sə kinərkwafə pen nīpwrai iərmama remhə ikin,
 ia nəpīn me kamhəni nægkiariien ia nəramīnraha, mamheikuə ia nərmama.”

“Ia tərhunraha pirapw nisəkwai snek, snek sə ramahi əpune iərmama”

14 “Nīpəgi nəkwanraha rukuər ia nəkunanien iərmama mine nægkiariien əfiə.”

15 “Nīsunraha me kamhaiu akwauakw ti nousi əpuneien iərmama.

16 Ia kwopun me pam kamhəuvən ikin, irəha kamhouraha narimnari, mamho nərmama kamhəregi rərəha.

17 Irəha hərəirei anan suatuk səvəi nəmərinuien.”

18 “Irəha həpwəh nehekiriien Kumwesən.”

19 Kitaha səukurən mə narimnari me pam səməme Loa səvəi Moses rani narimnari me nəha səvəi nərmama me nəha Kumwesən rīməuvei pen Loa nəha mīnraha. Loa nəha raməḡkiari mīnraha, maməsisəḡ ia tərhunraha pam, mamə nərmama

pam ia təkure tīprənə hətoni mə noien səvənraha rərəha ia nəmri Kumwesən.

²⁰ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə iərmama riti sə tratukwatukw ia nəmri Kumwesən ia nesi penien Loa riwən, mətə ia Loa kitaha pam səukurən mə kitaha samo noien ərəha.

Nərmama səməme kamhahatətə ia Iesu Kristo irəha hatukwatukw ia nəmri Kumwesən

²¹ Mətə təkwtəkwni Kumwesən rino raka nərmama kamhətoni suatuk sə in rinəmri tuhesi pen tro irəha hatukwatukw ia nənimen. Suatuk nəha rīpko mhə in i tuhesi pen Loa səvəi Moses. Mətə nəgkiariien me ia Loa nəha mine nəgkiariien me səvəi profet me fwe kupwən kamhəgkiari ia suatuk nəha mə ro nīpərhiienien.

²² Suatuk nəha in i nərmama tuhahatətə ia Iesu Kristo. Nərmama me pam səməme kamhəni nīpərhiienien irə Kumwesən ramo irəha hatukwatukw ia nənimen. Nəri auər a mə irəha nəfe nərmama ti nəri nə mə irəha pam həmnəmwhen a.

²³ Nərmama me pam həno noien ərəha nənə mharfai ia suatuk atukwatukw səvəi Kumwesən sə ramasan mamser,

²⁴ mətə ia namasanien səvənhi Kumwesən ramasitu ia nirəha, mamə irəha hatukwatukw ia nənimen ti nəri nə mə Iesu Kristo rinərəku suatuk səvənraha, meivi nari ia nirəha ia nemhəien səvənhi.

²⁵ Kumwesən rərhi pehe Kristo ruvehe niten raiu ti nuvehi rakaien noien ərəha me səvəi nərmama. Nənə Kumwesən ruvehi raka noien ərəha me səvəi nərmama nəpīn irəha hahatətə

3:20: Sam 143:2, Rom 7:7, Kal 2:16   **3:21:** Wok Me 10:43   **3:22:** Rom 1:17, Kal 2:16   **3:23:** Rom 3:9, 5:2   **3:24:** Rom 5:1, Efes 2:8
3:25: Efes 1:7

ia Kristo mə in rımamhə ti nirəha. Kumwesən rino suatuk nəha mə trahatən mə noien səvənhi ratukwatukw ti nəri nə mə nətərigien səvənhi rəpwəmwis in rəpwəh nərpwinien noien ərəha me səvəi nərmama səməme həno fwe kupwən.

26 Kumwesən ro iamınha irə ipwet mine mə trahatən mə in ratukwatukw, nənə in ramini nərmama me pam səməme kamhahatətə ia Iesu mə irəha hatukwatukw ia nənimen.

27 Ro iamınhi irə nəfe mwi nəha ikin kitaha səukurən nəfiütəien kitaha tukwe? Nari riti mwi riwən! Ti nəfe? Ti nəri nə mə kitaha səpkatukwatukw ia nəmri Kumwesən ia noien me səkitaha, mətə kitaha satukwatukw ia nənimen ia nahatətəien səkitaha.

28 İakani iamınhi irə ti nəri nə mə kitaha saməni nıpərhiendien ia nəgkiariien i mə iərmama sə ramahatətə ia Iesu in ratukwatukw ia nəmri Kumwesən, mətə rıpkə mhə ia nesi penien Loa.

29 Uə rəfo? Kumwesən in Kumwesən səvəi nəkur Isrel əpa? Rosi in mwi Kumwesən səvəi nərmama rıpkə mhə irəha nəkur Isrel uə? Ouəh, in mwi Kumwesən səvənraha,

30 ti nəri nə mə Kumwesən kuation a. Nənə in trini irapw mə nərmama me i kamhahatətə ia Iesu Kristo irəha hatukwatukw ia nənimen. Noien nəha tro rəmwhen a mwi ia nəkur Isrel mine nərmama rıpkə mhə irəha nəkur Isrel.

31 Rəfo nəha təkwtəkwuni ia Loa nəha? Nahatətəien nəha ramo Loa nəha in nəri auər a? Rekəm! Mətə nəpın samahatətə ia Kumwesən, samesi pen atukwatukw suatuk pərhiendien səvəi Loa.

4

Epraham ruvehe matukwatukw ia nəmri Kumwesən ia nahatətəien səvənhi

¹ Epraham kaha kupwən səkimaha nəkur Isrel, kitaha tsəgkiari irə mhəfni irə? In rinətoni nəfe nari ia nimiruien səvənhi?

² In rətoni mə Kumwesən riməni mə in ratukwatukw ia nənimen, mətə ripko mhə ia noien me səvəi Epraham. Trini minuə Epraham ratukwatukw ia noien me səvənhi, nənə in rukurən nəfiəutəien in tukwe. Mətə ia nəmri Kumwesən Epraham ko ripkəfiəutə mhə in tukwe.

³ Nəkukuə İkinan rani nəfe? “Epraham rini nipərhiəien ia Kumwesən, nənə ti nəri nə mə in rahatətə iamihhi, Kumwesən rətə in mə in ratukwatukw ia nənimen.”

⁴ İərmama sə ramo wok ti nərəkuien, nərəkuien nəha səvənhi ripko mhə nari riti sə kuvei pen auər a min, mətə nərəkuien nəha sə kuvei pen min in rino wok tukwe.

⁵ Mətə iərmama sə rəpwəh noien wok ti nərəkuien, mətə ramətigite ia Kumwesən sə rani nəkur ərəha mə irəha hatukwatukw ia nənimen, rəmwhen mə Kumwesən ruvei pen auər a nari riti min. Ti nəri nə mə iərmama nəha ramahatətə iamihhi, Kumwesən ramətə in mə in ratukwatukw ia nənimen.

⁶ Kig Tevit fwe kupwən, in mwi rinəgkiari ia noien nəha nəpin rinəkwein amasan ia iərmama sə Kumwesən ramətə in mə in ratukwatukw ia nənimen, mətə ripko mhə ia noien me sə iərmama nəha ramo.

⁷ In riməni mə,

“Nərmama me i səməme Kumwesən rinenouenou
noien ərəha me səvənraha,
nənə mīnousəman nərəhaien me səvənraha
irəha rerinraha tragien.

⁸ İərmama i sə Kumwesən tripkəvsini mhə noien
ərəha me səvənhi,
in rerin tragien.”

⁹ Nəgkiariien nəha Kig Tevit rinəkwein amasan
m nərmama irə, in səvəi nəkur Isrel me a, uə
nəgkiariien nəha səvəi nərmama me mwi i rīpko
mhə irəha nəkur Isrel? Ouəh, səvəi nərmama
me mwi rīpko mhə irəha nəkur Isrel. Kitaha
saməni nəgkiariien səvəi Nəkukuə İkinan sə rani
mə, “Epraham rini nīpərhiienien ia Kumwesən.
Nənə ti nəri nə mə in rahatətə iamīnhi, Kumwesən
rətə in mə in ratukwatukw ia nənimen.”

¹⁰ Mətə Kumwesən rīməni nesən mə Epraham
in ratukwatukw, nəpīn kuvəuvehi raka ninhum
min, uə ia nəpīn kəpwəh ihi nuvehien ninhum
min? Kumwesən rīməkupwən mīni raka iamīnha
irə kurirə kuvehi ninhum min.

¹¹ Nənə kuvehi ninhum m Epraham ti nəfe?
Ro iamīnha irə rahatən pen mə Epraham
rinatukwatukw raka ia nəmri Kumwesən ia
nahatətəien səvənhi nəpīn kəpwəh ihi nuvehien
ninhum min. Ro iamīnhi irə in tata səvəi
nərmama me pam səməme kəpwəh ihi nuvehien
ninhum mīnraha mətə kəmhəni nīpərhiienien ia
Kristo, nənə ia suatuk nəha həuvehe nərmama
Kumwesən ramətə irəha mə hatukwatukw ia
nənimen.

¹² Nənə in tata səvəi nərmama nepwīn mwi
səməme kuvəuvehi raka ninhum mīnraha,

nərmama me nəha irəha nəkur Isrel. Mətə rīpko mhə səvənraha tata ti nəri nə mə kiməuvehi ninhum minraha, mətə ti nəri nə mə irəha kamhesi pen suatuk səvəi nahatətəien. Fwe kupwən tata səvənraha Epraham ramesi pen suatuk nəha nəpīn kəpwəh ihi nuvehien ninhum min.

¹³ Kumwesən rino promes m Epraham mine kwənəkwas me səvənhi mə ti nəpīn riti tīprənə i truvehe mo səvənraha irə. Promes nəha rīpkuvehe mhə ti Epraham ti nəri nə mə Epraham ramesi pen Loa, mətə ruvehe tukwe ti nəri nə mə in rahatətə nənə Kumwesən rini mə in ratukwatukw ia nənimen.

¹⁴ Trīni minuə promes nəha ruvehe mo nīpərhienien irə ti nərmama səməme kamhesi pen Loa, nərmama tuhatətə ti nəfe? Nahatətəien in nari riti ro a tekīn a, nənə promes nəha ruvehe mo nəri auər a irə.

¹⁵ Loa ravi pehe niemaha səvəi Kumwesən, mətə mə loa riwən ko iərmama rəpwəh nətefiien loa.

¹⁶ Ro iamīnhi irə promes nəha ruvehe ti Epraham ia suatuk səvəi nahatətəien mə promes nəha truvehe ia namasanien sə Kumwesən raməriari pehe irə m kitaha nənə mo nari riti sə nīpwnəti Epraham me pam tuhəuvehi səvənraha, rīpko mhə nīpwnəti Epraham əpa i Kumwesən rīməuvei pen Loa minraha, mətə nīpwnəti Epraham me i səməme kamhesi pen suatuk səvəi nahatətəien səvəi Epraham ti nəri nə mə in tata səkitaha pam.

¹⁷ Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Takino ik tata səvəi

kwənəkʷus me həpik.” In tata səkitaha ia nəmri Kumwesən i Epraham rīmāni nīpərhiēnien irə, Kumwesən sə rauvei pen nīmīruien m nərmama sēməme həuvamhə, nənə in rukurən noien narimnari me sēməme həiwən həuvehe mharə.

¹⁸ Kumwesən rino promes m Epraham mə in truvehe tata səvəi kwənəkʷus me həpik, nənə nīmwiṗwini me tuhəpik mhəpi raka kəməhau me. Nənə Epraham rəmri pen əknekīn nətərigien səvənhi ia Kumwesən mahatətə əknekīn irə mə nəgkiariien səvənhi ro nīpərhiēnien. Nəri auər a rəknekīn mə promes nəha truvehe mo nīpərhiēnien irə,

¹⁹ mətə nahatətəien səvəi Epraham rəpwəh neiwaiuien nəpīn in rətoni nīpwran mə rīnərgħarə mīnəmwhen mə tremhə ti nəri nə mə nuk səvənhi wan hantret, uə nəpīn in rətoni Sera mukurən mə rīnəprənemə ko rīpkərəhi mhə iəkunouihi.

²⁰ Epraham rəpwəh nəmkiəmkiien ti promes nəha Kumwesən rīməuvei pen min, mətə ruvehe mīskai ia nahatətəien səvənhi nənə maməgnəgini Kumwesən.

²¹ In rukurən amasan ia rerin mə Kumwesən rauvehi nīskaiien ti noien promes səvənhi ruvehe mo nīpərhiēnien.

²² Nənə ti nəri nə mə Epraham rahatətə ia Kumwesən iamīnhi, Nəkukuə Ikinan rani mə, “Kumwesən rətə in mə in ratukwatukw ia nənimen.”

²³ Nəgkiariien i sə rani mə, “Kumwesən rətə in mə in ratukwatukw ia nənimen,” kīnapkrai mhə səvəi Epraham əpa,

24 mətə kımərai mwi mə səkitaha nərmama səməme Kumwesən ramətə kitaha mə kitaha satukwatukw ia nənimen. Kitaha nərmama saməni nīpərhiēnien ia Kumwesən sə rino Iesu Iərimənu səkitaha rətui mwi ia nemhəien səvənhi.

25 Kınəsēni pehe Iesu ruvehe memhə ti noien ərəha me səkitaha, nənə Kumwesən ro in rətui mwi ia nemhəien mə in tro suatuk mə kitaha satukwatukw ia nənimen.

5

Nəməriniēn mine nagienien

1 Nənə ti nəri nə mə kitaha səuvəuvehe mhənatukwatukw raka ia nəmri Kumwesən ia nahatətəien səkitaha, ro pen təkwtəkwuni kitaha min samarə ia nəməriniēn, nəməriniēn i Iərimənu səkitaha Iesu Kristo rīnəmri.

2 Ti nəri nə mə kitaha samahatətə ia Iesu Kristo, in rīpeki puvnimwə pehe kitaha ia namasianien i kitaha samərer irə təkwtəkwuni mine. Nənə ia nəpīn me kitaha samagien, mamhəmri pen əknekīn nətərigien səkitaha ia Kumwesən, mamheitenhi mə nasoriēn səvənhi trier pehe tukutaha.

3 Nənə nari riti mwi, kitaha saməregi nəmisəien me, reritaha ramagien a tukwe, ti nəri nə mə kitaha səukurən mə nəmisəien ramo kitaha samərer əknekīn.

4 Nənə nərəer əknekīnien iamīnha irə ramo Kumwesən rerīn ramagien tukutaha. Nənə mə rerīn ramagien tukutaha, noien nəha ramo kitaha saməmri pen əknekīn nətərigien səkitaha irə.

4:24: Rom 15:4, 1Pit 1:21   4:25: Aes 53:4-5, 1Kor 15:17   5:1: Rom 3:24,28, Rom 4:24   5:2: Efes 2:18, 3:12   5:3: Jem 1:2-3, 1Tes 1:5-7

⁵ Nənə mə nətəriǵien səkitaha raməmak əknekın ia Kumwesən, rerıtaha ko rıpkərou mhə, ti nəri nə mə Nənimwın Ikinan sə Kumwesən rıməuvei pehe m kitaha rərəmın pehe nokeikeiien səvəi Kumwesən ia rerıtaha.

⁶ Fwe kupwən, nəpın nıskaiien səkitaha ramiwən ihi, nənə ia nəpın atukwatukw səvənhi Kristo remhə ti nəkur ərəha me.

⁷ Rəknekin anan mə iərmama riti trəsəni nımıruien səvənhi memhə ti iərmama riti mwı nəri auər a mə iərmama nəha in tremhə tukwe in iərmama atukwatukw. Mətə rosi iərmama riti rukurən nəseni penien nımıruien səvənhi memhə ti iərmama riti mwı sə noien səvənhi ramasan anan ti nərmama.

⁸ Mətə Kumwesən rahatən nokeikeiien asori səvənhi m kitaha ia Kristo. Nəpın kitaha samo ihi noien ərəha, nənə in ruvehe memhə tukutaha.

⁹ Nənə ti nəri nə mə təkwtəkwuni mine kitaha sənətukwatukw raka ia nəmri Kumwesən ia nıte Kristo, ro a nukurənien irə mə Kumwesən niemaha tripkəpi mhə mwı tukutaha, mətə İesu Kristo truvehimıru kitaha.

¹⁰ Fwe kupwən nəpın kitaha saməmwəki ihi Kumwesən, in ro suatuk ia nemhəien səvəi Tini mə kitaha tsəuvehe in me nepwın. Ro pen təkwtəkwuni səuvəuvehe in me nepwın ro a nukurənien irə mə in truvehimıru kitaha ia nımıruien səvəi Tini.

¹¹ Nənə rıpkə mhə nəri əpa nəha, mətə nari riti mwı, ia nəpın me kitaha samagien ti nəfe Kumwesən rıno. In rınəriari pehe namasanien i saməuvehi rauku pen ti İərimənu səkitaha İesu

Kristo. Namasanien naha ramo ma in me nepwin i kitaha.

Atam ruvei pehe nemhāien, mātə Kristo ruvei pehe nimiruien

¹² Fwe tui anan, noien ərəha riməuvehe ia tiprənə i riməuku pen ti iərmama kuationə nə Atam. Nənə ti nəri nə mə iərmama naha rino noien ərəha, in remhə. Nənə ro pen kwənkwai noien naha nərmama me pam tuhaməkeikei memhə ti nəri nə mə irəha pam kamho noien ərəha.

¹³ Nipərhiendien nərmama ia tiprənə i kamho noien ərəha kurirə Kumwesən ripkuvei pehe Loa səvəi Moses, mātə Kumwesən rəpwəh nəvsini penien noien ərəha me səvənraha ti nəri nə mə Loa ramiwən ihi.

¹⁴ Mātə nemhāien ramərimənu ihi ia nəpən naha. Fwe Atam meste pehe Moses nərmama me pam hemhə, nəri auər a mə irəha nepwin noien ərəha me səvənraha həpkəmwhen mhə ia noien ərəha səvəi Atam. Atam in iərmama riti kamətə pen Iesu Kristo irə sə truvehe kurirə irə.

¹⁵ Mātə nəri sə Kumwesən rinəriari pehe auər a i m nərmama ropə iti ia noien ərəha səvəi Atam. Noien ərəha səvəi iərmama kuationə i Atam ruvei pehe nemhāien ti nərmama həpik, nənə nəri i ro nari asori. Mātə nəri asori sə rəpi raka, in i namasanien səvəi Kumwesən mine nəri sə rinəriari pehe auər a i m nərmama həpik, nənə nəri naha riməuvehe ia namasanien səvəi iərmama kuationə a in i Iesu Kristo.

¹⁶ Nənə nəri sə Kumwesən rinəriari pehe auər a i m nərmama in ropə iti ia kwənkwai noien ərəha

səvəi iərmama kuatia a nəha Atam. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə Atam rino noien ərəha kuatia, nənə Kumwesən rəkiri in ti noien səvənhi, mīni mə nərmama me pam tuhaməkeikei mhemhə. Mətə kurirə, nəpīn nərmama həpik ho noien ərəha rīpik nənə Kumwesən rəriari pehe auər a nəri amasan m kitaha, mo mə kitaha tsatukwatukw ia nənimen nənə mhəuvehi nimiruien.

¹⁷ Nipərhiēnien mə noien ərəha səvəi iərmama kuatia a Atam rino nemhəien ramərīmənu ia nərmama me pam, nənə nəri i ro nari asori. Mətə Iesu Kristo rino nari riti rasori məpi raka. Nərmama me pam səməme kamhəuvehi namasanien asori səvəi Kumwesən sə rīnəriari pehe auər a i m nərmama, in i namasanien səramo irəha hatukwatukw ia nənimen, irəha tuhəuvehi nimiruien mharə irə mamhərīmənu ti nəri i Iesu Kristo rino.

¹⁸ Ro iamīnhi irə sətōni mə noien ərəha kuatia a səvəi Atam rino mə nərmama me pam tuhaməkeikei mhemhə. Rəmwhen a mwi noien atukwatukw kuatia a səvəi Kristo rino suatuk mə nərmama tuhəukurən mhəuvehe mhatukwatukw ia nəmri Kumwesən. Nənə natukwatukwien nəha ramo mə nərmama pam həukurən nuvehien nimiruien.

¹⁹ Iərmama kuatia rīnərui nəkwai Kumwesən, nənə noien nəha ro nərmama həpik həuvehe nəkur ərəha. Rəmwhen a mwi iərmama kuatia rino nəkwai Kumwesən nənə noien nəha tro nərmama həpik həuvehe mhatukwatukw ia nəmri Kumwesən.

²⁰ Kumwesən rīməuvei pehe Loa səvəi Moses mə noien ərəha truvehe masori, nənə mə nərmama

tuhæukuræn noien æræha me sævænraha. Mætæ næpîn noien æræha rîmæuvehe masori, nænæ namasanien sævæi Kumwesæn ruvehe masori mæpi raka mwi,

²¹ mæ ræmwhen ia noien æræha rînamærimænu ia nærmama me pam mavi pehe nemhæien ia niræha fwe kupwæn, ipwet mine namasanien sævæi Kumwesæn rukuræn nærimænuien, mamô nærmama hatukwatukw ia næmri Kumwesæn, nænæ iræha hæuvehi nîmiruien rerîn ruku pen ti Iesu Kristo Iærimænu sækîtaha.

6

Ia nîkaren sævæi noien æræha nærmama me sævæi Iesu Kristo hæuvamhæ raka

¹ Ro pen kitaha tsæfni iræ? Ramasan mæ kitaha tsamæmwur pen a ia noien æræha pwæh namasanien sævæi Kumwesæn ruvehe masori mwi ia kitaha?

² Rekæm! Ia nîkaren sævæi noien æræha kitaha sæuvamhæ raka. Tsæfo mhæuvæn mharæ mwi iræ?

³ Hiæukuræn uæ rekæm? Kitaha pam sæmæme kîno paptæes ia kitaha ti nuveheien mho kuatia ia Iesu Kristo, ia paptæes næha sæuvehe mho kuatia kitaha min ia nemhæien sævænhi.

⁴ Ro pen ia næpîn næha kîno paptæes ia kitaha, ræmwhen mæ kitaha sæuvamhæ kitaha Kristo, nænæ kînimwi kitaha min, mæ ræmwhen Kristo rînatui mwi ia nemhæien sævænhi ia nîskaiien sævæi Tata sævænhi, kitaha mwi sæukuræn nuvehien nîmiruien vi, mharæ iræ, mamhavæn.

⁵ Ro iamînhi iræ ti næri næ mæ sæmæuvehe mho kuatia kitaha min ia nemhæien sævænhi, nænæ

tsəuvehe mwi mho kuation kitaha min ia noien sə Kumwesən rino in rətui mwi ia nemhəien səvəhi.

⁶ Kitaha səukurən mə nəp̄in kinərui tərini pen Kristo ia nei kamarkuau, kərui tərini pen irəha nimiruian akuas me səkitaha mə trouraha noien akuas ia nipwrataha sə rokeikei pik noien ərəha. Nənə rino mə noien ərəha trəpwəh mwi nərimənuien ia kitaha,

⁷ ti nəri nə mə iərmama sə remhə, niskaiien səvəi noien ərəha ripkərimənu mhə mwi irə.

⁸ Mətə mə kitaha səmamhə kitaha Kristo, saməni nipərhiēnien irə mə tsəmīru mwi kitaha min.

⁹ Kitaha səukurən mə Kumwesən rino Kristo rətui mwi ia nemhəien səvəhi. Ro pen Kristo tripkemhə mhə mwi ia nəp̄in riti. Nemhəien ko ripkərimənu mhə mwi irə.

¹⁰ In remhə m kuation a mə trətēfi niskaiien səvəi noien ərəha, mətə ipwet mine in ramīru irau Kumwesən.

¹¹ Ia noien a mwi nəha rerimiahā traməkeikei mamrhi mə ia nikaren səvəi noien ərəha kimiahā hiəuvamhə raka, mətə ia nikaren səvəi Kumwesən kimiahā hiaməmīru ti nəri nə mə hiəuvəuvehe mhəno kuation kimiahā Iesu Kristo.

¹² Ro pen noien ərəha trəpwəh nərimənuien ia nipwramiahā me səməme tuhemhə. Kimiahā tihəpwəh noien noien ərəha me nəha nipwramiahā me hokeikei pik.

¹³ Tihəpwəh nəseni penien nipwramiahā me həuvən ia rəgi noien ərəha mə noien ərəha truvehi mo nərəhaien me ia nipwramiahā, mətə tihəseni pen kimiahā m Kumwesən rəmwhen

---

6:6: Kal 5:24   **6:7:** 1Tes 4:1   **6:10:** Hip 9:26-28, 1Pit 3:18   **6:11:** 2Kor 5:15, Kal 2:19, 1Pit 2:24
6:12: Jen 4:7   **6:13:** Rom 12:1, Efes 2:5, 5:14

ia narmama sãmame kimapeki raka iraha ia nemhæien mhapeki pen ia nimiruïen. Tihæseni pen nipwramiaha me ia rægïn mã in truvehi mo noïen atukwatukw ia nipwramiaha.

¹⁴ Noïen æraha træpwæh nærimænuien ia kimiaha ti næri næ mã hiæpkaræ tegïn mhæ Loa sævæi Moses mætæ hiamaræ tegïn namasanien sævæi Kumwesæn.

Noïen atukwatukw ramærimænu ia narmama me sævæi Iesu Kristo

¹⁵ Nænæ ræfo? Ramasan mã kitaha tsamo a noïen æraha ti næri næ mã sæpkaræ tegïn mhæ Loa sævæi Moses mætæ samaræ tegïn namasanien sævæi Kumwesæn? Rekæm!

¹⁶ Hiæukuræn uæ rekæm? Trïni minuæ hiæseni pen kimiaha kærkwi tærini kimiaha mã tihamo nækwai iærmama riti, nænæ, kimiaha næ iotukwininari me sævæi iærmama næha hiamo nækwæn. Suatuk kærui ti nesi penien. Ia suatuk riti kimiaha iotukwininari me sævæi noïen æraha, nænæ suatuk næha ramevæn ti nemhæien. Nænæ ia suatuk riti mwi kimiaha iotukwininari me hiamo nækwai Kumwesæn, nænæ suatuk næha ramevæn ti natukwatukwien ia næmri Kumwesæn.

¹⁷ Mætæ kitaha sæni tanak ti Kumwesæn mã næri auær a fwe kupwæn noïen æraha rinærkwi tærini kimiaha hiamo nækwæn, mætæ kuriræ hio nægkiariien pærhien sæ kinahatæn kimiaha iræ ia rerimiahã pam.

¹⁸ Kimæfi raka noïen æraha ia kimiaha, hiæuvæuvehe raka mhæno kimiaha iotukwininari me sævæi noïen atukwatukw.

¹⁹ Iakamægkiari ia noïen riti sæ narmama hæukuræn, in i noïen sævæi iotukwininari minæ

iamə asori, ti nəri nə mə nətərigien səkimaha riḗkəmwhen mhə ti nukurəniēn narimnari me səvəi Kumwesən. Fwe kupwən hianəsēni pen nḗpwrāmīaha me kərkwī tərini irəha kamho nəkwai noien əmkemik mine noien ərəha sə rautə mamasori. Mətə ipwet mine tihəsēni pen nḗpwrāmīaha me pwəh kərkwī tərini irəha kamho a noien sə ratukwatukw, nənə kimīaha tihəuvehe mhəmher mho nərmmama ikinan me səvəi Kumwesən.

²⁰ Fwe kupwən, noien ərəha rinərkwī tərini kimīaha hiamo nəkwān. Ia nəpḗn nəha noien atukwatukw riḗkərimənu mhə ia kimīaha.

²¹ Namasaniēn riti riwən hiaməuvehi riməuku pen ti noien ərəha me səməme hiamauris tukwe nəha təkwtəkwuni. Kwənkwai noien ərəha me nəha, in nə nemhəien a.

²² Mətə təkwtəkwuni, kiməfi raka noien ərəha ia kimīaha. Kimīaha hiəuvəuvehe mhəno raka iotukwininari me səvəi Kumwesən. Namasaniēn sə hiaməuvehi ruku pen tukwe in nə kimīaha tihəuvehe mhəmher mho nəkur ikinan me səvənhi. Nənə kwənkwai namasaniēn nəha in nə nimiruiēn rerin.

²³ Ro iamīnha irə ti nəri nə mə nərəkuiēn səvəi noien ərəha in nə nemhəien, mətə nəri sə Kumwesən raməriari pehe auər a i, in nə nimiruiēn rerin saməuvehi raku pen ti Iesu Kristo Iərimənu səkitaha.

7

Loa ko riḗkəkwətəmhiri mhə iərmama sə ruvəmhə raka

¹ Piak me, iakaməgkiari m kímiaha səməme hiəukurən noien səvəi loa. Kímiaha hiəukurən uə rekəm? Loa rərkwi tərini iərmana riti nəpən in ramiru ihi.

² Rəmwhen ia nəri i. Pran riti sə rinerə raka loa rərkwi tərini irau səvənhi iərman nəpən iərman səvənhi ramiru, mətə trini minuə iərman səvənhi remhə, nənə kifi raka loa nəha irə sə rinərkwi tərini irau səvənhi iərman.

³ Mətə trini minuə in ramesi pen iərman əpə riti nəpən səvənhi iərman ramiru ihi, kani in mə pran sə rinerə raka kamakres i. Mətə trini minuə iərman səvənhi remhə, kifi raka loa nəha ia prən nəha. Nənə trini minuə in ramesi pen iərman əpə, kəpwəh niniien in mə pran sə rinerə raka kamakres i.

⁴ Piak me, kímiaha mwi hiəmwhen ia prən nəha nemhəien rifi nari irə. Fwe kupwən iərman səkímiaha in nə Loa səvəi Moses, mətə ti nəri nə mə kímiaha hiəuvamhə raka ia nipwrai Kristo, təkwtəkwwuni kímiaha hiəukurən nesi penien iərman əpə, iərman əpə nə in nə Kristo sə Kumwesən rino rətui mwi ia nemhəien səvənhi. Kitaha samesi pen in mə rəmwhen ia nei rukuə kwənkwan kitaha mwi səukurən nukuəien noien amasan me səvəi Kumwesən.

⁵ Fwe kupwən nəpən kitaha samarə, mamhesi pen a noien ərəha səvəi nipwrataha, noien ərəha me nəha kitaha sokeikēi pik Loa nəha raməsəpwiri irəha kamhərimənu ia nipwrataha, mamhəukuə kwənkwan nə nemhəien.

⁶ Ia nəpən nəha, Loa nəha raməkwtəmhiri kitaha rəmwhen samarə ia kalapus, mətə ipwet

mine nəpwəh nəkwətəmhiriiēn kitaha, tī nəri nə mə rəmwhen mə kitaha səuvamhə raka. Təkwətəkwuni kitaha samo tukwini nari m Kumwesən, mhəpwəh nesi penien suatuk akuas səvəi Loa nəha kimərai, mətə kitaha samesi pen suatuk vi səvəi Nənimwīn Ikinan.

Loa in ramasan mətə nərmama niskaiien səvənrəha riwən

⁷ Ro pen kitaha tsəfni irə? Tsəni mə Loa səvəi Moses rərəha? Rekəm! Kwa Loa nəha ramahatən iou mə noien ərəha rəfo irə. Mə Loa nəha riwən ko iapkukurən mhə. Trīni minuə Loa nəha ripkini mhə mə, “Rerim trəpwəh nakresien narimnari me səvəi iərməpə,” nənə ko iapkukurən mhə mə noien nəha rəfo irə.

⁸ Mətə noien ərəha rinətoni suatuk ia nəgkiariien nəha səvəi Loa, mo rerik fwe imwə ramakres narimnari me səpəmsəpə səvəi iərməpə. Mətə trīni minuə Loa riwən, noien ərəha ro nəri emhə irə.

⁹ Fwe kupwən, iakamreirei ihi Loa nəha, iakamiru a. Mətə nəpīn nəgkiariien səvəi Loa nəha ruvehe, noien ərəha ruvehe mīmīru nənə iou iakemhə.

¹⁰ Nəgkiariien nəha səvəi Loa rīməuvehe mə tro iərmama rīmīru, mətə iou iakətoni mə ro iou iakemhə.

¹¹ Noien ərəha rinətoni suatuk ia nəgkiariien nəha səvəi Loa reikuə ia nirak, nənə ia noien nəha rousi əpune iou.

¹² Ro pen Loa in ro ikinan, nənə, nəgkiariien səvənhi ro ikinan, matukwatukw, mamasan.

13 Nənə rəfo iərmama riti rini mə, “Rəfo mə Loa in nəri amasan riti, mətə ro iou iakemhə?” Mətə rekəm, nəgkiariien nəha rīpkatukwatukw mhə! Nəpīn iakukurən nəgkiariien səvəi Loa sə ramasan, noien ərəha sə rerik rokeikei ro iou iakemhə. Nənə təkwtəkwuni iakukurən mə noien ərəha me səiou irəha noien ərəha pərhiēn. Nənə nəpīn iakətoni nəgkiariien səvəi Loa, iakukurən mə noien ərəha rərəha anan.

14 Kitaha səukurən mə Loa rīməuku pen ti Kumwesən, mətə iou iərmama a, nīskaiien səiou riwən. Iou iakəmwhen a ia iərmama riti sə noien ərəha rīnərki tərini mamərīmənu ia nīrak.

15 Iou iapkkukurən mhə narimnari me səməme iakamo. Nəri amasan me səməme iakokeikei mə tako ipko mhə, mətə iakamo a nəri sə iapkoikei mhə.

16 Nənə mə iakamo nəfe iapkoikei mhə, iakaməseni a mə Loa nəha ramasan.

17 Ro iamīnhi irə rīpkə mhə iou pərhiēn i sə iakamo noien ərəha, mətə noien ərəha sə ramarə ia nīrak ramo.

18 Iakukurən mə iou iərmama a, nəri amasan riti riwən ramarə ia nīrak. Nəri auər a mə nəpīn nepwīn iakokeikei mə tako nəri amasan riti, mətə ko iapko mhə.

19 Nəfe nəghīn iakamo rīpkə mhə nəri amasan sə iakokeikei mə tako, mətə iakamo a noien ərəha sə iapkoikei mhə mə tako.

20 Nənə trini mīnuə iako nəfe nəghīn sə iapkoikei mhə mə tako, rīpkə mhə iou pərhiēn i iakamo, mətə noien ərəha sə ramarə ia nīrak ramo.

²¹ Ro pen iakamətoni mə ramo iamɪnhi irə ia nəpɪn me pam. Nəpɪn iakokeikei mə tako nəri amasan, mətə iakamo a noien ərəha.

²² Iou iakokeikei pik Loa səvəi Kumwesən fwe imwə ia rerik.

²³ Mətə iakamətoni ia nɪpwɾak noien riti mwi sə ramaruagən irau noien səvəi nətərigien səiou. Nənə noien nəha rərkwi iou, mamə iou iakamo a nəfe noien ərəha səvəi nɪpwɾak rokeikei.

²⁴ Eh, iou iəmə iapkregi mhə ramasan! Sin trasitu ia nirak mə nɪpwɾak i sə tro iou iakemhə trɪpkərimənu mhə ia nirak?

²⁵ Iakini tanak ti Kumwesən. Iesu Kristo Iərimənu səkitaha in tro!

Ro pen noien səiou ro iamɪnhi irə: Ia nətərigien səiou iakamo nəfe Loa səvəi Kumwesən rani, mətə ia nɪpwɾak iakamo nəkwai noien ərəha.

8

Nimɪruien vi səvəi Nənɪmwɪn Ikinan

¹ Mətə təkwtəkwuni nəha, nərmama səməme həməuvehe mhə kuatia irəha Iesu Kristo nərpwɪnien riwən sə Kumwesən tro mɪnraha ti noien ərəha,

² ti nəri nə mə ia nəpɪn me Nənɪmwɪn Ikinan rau-vei pen nɪmɪruien mɪnraha kamhəuvehi raku pen ti Iesu Kristo. Noien nəha Nənɪmwɪn Ikinan ramo rineivinari ia nirak iakinaraka raka ia niskaiien səvəi noien ərəha mɪne nemhəien.

³ Loa səvəi Moses rɪreirei neiviiien nari ia nərmama iamɪnha irə ti nəri nə mə noien ərəha səvəi nɪpwrənraha ramouraha nəgse Loa nəha.

Mətə nəri sə Loa nəha rireirei noien Kumwesən rino. In i rinərhi pehe Tini atukwatukw mə tremhə ti noien ərəha. Nənə Tini ruvehe iərmama nīpwran rəmwhen ia nīpwrai nərmama ərəha me, nənə, Kumwesən rərpwīn noien ərəha me səvənraha ia nīpwrai Tini.

⁴ In ro iamīnha irə mə nəgkiariien atukwatukw me ia Loa nəha tuhəuvehe mho nīpərhiēnien ia kitaha, kitaha nərmama me i samarə mhəpkesi pen mhə noien ərəha səvəi nīpwrataha mətə samarə mamhesi pen Nənīmwiīn Ikinan.

⁵ Nərmama səməme kamharə mamhesi pen noien ərəha səvəi nīpwranraha, narimnari me nəha noien ərəha səvəi nīpwranraha rokeikei kamhərimənu ia nətərigien səvənraha, mətə nərmama səməme kamharə mamhesi pen Nənīmwiīn Ikinan, narimnari me nəha Nənīmwiīn Ikinan rokeikei kamhərimənu ia nətərigien səvənraha.

⁶ Trini mīnuə iərmama riti noien ərəha səvəi nīpwran ramərimənu ia nətərigien səvənhi, noien nəha trukua kwənkwan, in nə iərmama nəha tremhə. Mətə trini mīnuə Nənīmwiīn Ikinan ramərimənu ia nətərigien səvənhi, noien nəha trukua kwənkwan in nə nīmīruien mīne nəmərīnuien.

⁷ Trini mīnuə noien ərəha səvəi nīpwrai iərmama ramərimənu ia nətərigien səvəi iərmama, nətərigien səvəi iərmama tripkewaiu mhə misiai Loa səvəi Kumwesən. Nīpərhiēnien mə in rireirei anan noien.

⁸ Nənə nərmama me səməme noien ərəha səvəi

nipwranraha ramərimənu ia nirəha ko həpko mhə reri Kumwesən ragien.

⁹ Mətə kimiaha i, noien ərəha səvəi nipwramiaha ripkərimənu mhə ia kimiaha iaminha irə, rekəm. Kimiaha nərmama Nənimwin səvəi Kumwesən ramarə ia rerimiaha, ro pen hiamarə mamho nəkwən. Trini minuə iərmama riti Nənimwin səvəi Kristo ripkarə mhə ia rerin, iərmama nəha ripko mhə in iərmama riti səvəi Kristo.

¹⁰ Mətə mə Kristo ramarə ia rerimiaha, nəri auər a nipwramiaha traməkeikei memhə ti noien ərəha, mətə nənimwimiaha ramiru ti noien atukwatukw.

¹¹ Kumwesən rino Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi. Nənə trini minuə Nənimwin səvənhi ramarə ia rerimiaha, Kumwesən sə rino Kristo rətui mwi ia nemhəien səvənhi, in truvei pehe mwi nimiruien m nipwramiaha me səməme tuhemhə.

¹² Ro pen piak me, nari riti nəha ikin kitaha tsaməkeikei mho. Nəri nəha in i tsamarə mamhesi pen a Nənimwin Ikinan. Rərəha mə tsamarə mamhesi pen noien ərəha səvəi nipwrataha.

¹³ Trini minuə hiamarə mamhesi pen noien ərəha səvəi nipwramiaha, tihaməkeikei mhemhə. Mətə trini minuə ia niskaiien səvəi Nənimwin Ikinan hiamousi əpune noien ərəha me səməme hiamo ia nipwramiaha, nənə tihəmiru.

¹⁴ Iakani iamnhi irə ti nəri nə mə nərmama me pam səməme Nənimwin Ikinan ramiri irəha, irəha nipwnəti Kumwesən me.

¹⁵ Nənə Nənimwin Ikinan i Kumwesən ruvəuvei pehe raka m kimiaha in ripko mhə kimiaha hiəhekir Kumwesən rəmwhen ia nərmama me i

kinarkwi tərini irəha kamho nəkwai nəmə asori me səvənraha, mamhəhekir irəha. Mətə Nənimwɪn nəha ro kimiaha hiəuvehe nɪpwnəti Kumwesən me. Ia niskaiien səvəi Nənimwɪn nəha, kitaha samasək Kumwesən mə, “Rimimaha, Tata!”

¹⁶ Nənimwɪn nəha in rani pehe ti nənimwɪtaha mə nɪpərhiēnien kitaha nɪpwnəti Kumwesən me.

¹⁷ Nənə mə kitaha nɪpwnəti tata riti, tsaməkeikei mhəuvehi nautə səvəi tata. Nɪpərhiēnien, Kumwesən truvei pehe nautə səvənhi m kitaha, nənə kitaha tsəuvehi pəri nautə nəha kitaha Kristo. Mətə mə kitaha tsəuvehi pəri nautə kitaha Kristo, tsaməkeikei mhəuvehi pəri mwi nəmisəien kitaha min, nənə ro iamɪnhi irə Kumwesən truvehi utə kitaha, kitaha mwi tsəuvehi nasoriēn kitaha Kristo.

Nasoriēn sə trier pehe tukətōni ia nərmama me səvəi Iesu Kristo

¹⁸ Ia nətəriēn səiōu, nəpɪn reritaha ramrhi nasoriēn sə trier pehe tukətə ia kitaha, nənə nəmisəien me i kitaha saməuvehi ipwet mɪne ho nəri auər a ia nɪrəha.

¹⁹ Təkwətəkwuni neiai mɪne tɪprənə mɪne narimnari me pam səməme Kumwesən rino kamhəti pen min mamheitenhi nəpɪn sə tuhətōni nɪpwnəti Kumwesən me tuhəier pehe irə.

²⁰ Iakani iamɪnha irə ti nəri nə mə neiai mɪne tɪprənə mɪne narimnari me pam səməme Kumwesən rino həuvəuvehe mhəuvəirei mə Kumwesən rinəmri irəha ti nəfe. Nənə ro iamɪnha irə ti nəri nə mə rɪpko mhə narimnari me nəha

hokeikei mə tuho iamınha irə, mətə ti nəri nə mə Kumwesən in rokeikei iamınha irə. In ro irəha həuvehe mhəreirei mə in rınəmri irəha ti nəfe mə irəha tuhəti pen min mamheitenhi

²¹ nəpın sə in trifi nari ia nirəha. Ia nəpın nəha irəha tuharaka ia noien i rərkwi tərini irəha, noien sə ro mə irəha kamhəmərır auər a. Nənə nəpın Kumwesən trifi raka nari ia nirəha, tuhagien asori irəha nıpwnəti Kumwesən me səməme kiməfi mwi nari ia nirəha.

²² Kitaha səukurən mə fwe kupwən anan meste pehe nəha təkwtəkwni, neiai mine tıprənə mine narimnari me pam səməme Kumwesən rino kamhasək rəmwhen ia pran riti sə ramregi nəmısəien mə trərəhi tını.

²³ Nənə rıpkə mhə narimnari me əpa nəha səməme Kumwesən rino irəha kamhasək iamınha irə. Kitaha i Nənimwın İkinan rıməkupwən mo səvənhi wok ia kitaha, kitaha mwi saməregi nəmısəien nəha reritaha fwe imwə ramasək, sameitenhi Kumwesən mə tresi kitaha səuvehe nıpwnətın me. Ia nəpın nəha in trifi nari ia nıpwrataha.

²⁴ Fwe kupwən, ia nəpın nəha Kumwesən rıməuvehimıru kitaha irə, kitaha saməti pen narimnari me nəha mamheitenhi. Trını mınuə iərmama riti ruvehi nari riti sə in rameitenhi, nənə treitenhi mwi ti nəfe?

²⁵ Mətə kitaha saməti pen nari riti sə səpkətoni mhə ihi, nənə mho nətərigien səkitaha rəpwəmwıs mameitenhi mə trier pehe.

²⁶ Ia noien a mwi nəha, Nənimwın İkinan mwi ramasitu ia kitaha nərmama me i nıskaiien

səkitaha riwən, ti nəri nə mə kitaha səreirei mə nəfe noien ratukwatukw mə kitaha tsesi pen mhəfwaki, mətə Nənimwɪn Ikinan nəha in əpa raməgkiari m Kumwesən ia nəpɪn me tukutaha, mamasək ia nasəkien me ko kipkregi mhə.

²⁷ Nənə Kumwesən sə ramətə pui reri nərmama, in rukurən nətərigien səvəi Nənimwɪn Ikinan, ti nəri nə mə Nənimwɪn nəha raməgkiari m Kumwesən ti nərmama me səvənhi, mamesi pen nəkwai Kumwesən.

Nari riti riwən truvehi raka kitaha ia nokeikeien səvəi Iesu Kristo

²⁸ Kitaha səukurən mə narimnari me pam səməme kamhəuvehe, Kumwesən ramo kamhəuvehe mə tuho nəri amasan m nərmama hokeikei in, səməme in rɪnəkwein ia nirəha mesi pen nətərigien səvənhi.

²⁹ Iakani iamɪnha irə ti nəri nə mə nərmama səməme Kumwesən ruvəukurən raka irəha fwe tui anan, in rəmri əpə irəha mə irəha tuhəuvehe mhəmwhen ia Tini. Kumwesən ro iamɪnha irə mə Tini truvehe mo nəmrɪtaik ia piəvni me həpik.

³⁰ Nənə səməme in rəmri əpə irəha, in rəkwein irəha. Nənə səməme in rəkwein irəha, in rini mə irəha hatukwatukw ia nənimen. Nənə səməme in rini mə irəha hatukwatukw ia nənimen, in ruvehi utə irəha həuvehi nasorien.

³¹ Ro pen kitaha tsəfni ia narimnari me i? Kumwesən ramarə tukutaha, nənə iərmama riti riwən riskai məpi raka sə trəmwəki kitaha.

³² In rɪpkhekɪr mhə ti Tini atukwatukw mə tremhə tukutaha pam, mətə in rɪnəsəni a irə.

Nənə in riməuvei pehe Tini m kitaha, nənə in tripkəkwtəmhiri əknekɪn mhə mwi narimnari me nepwɪn mwi səvənhi, in truvei pehe a m kitaha.

³³ Kitaha nərmama me i Kumwesən rimərfi kitaha mə səvənhi, iərmama riti riwən rukurən niniien nəgkiariien me nepwɪn ia kitaha mə kitaha səno noien ərəha, ti nəri nə mə Kumwesən əpa in ruvəni raka mə kitaha satukwatukw ia nənimen.

³⁴ Iərmama riti riwən rukurən niniien mə kitaha səno noien ərəha tsaməkeikei mhəmhə tukwe. Iesu Kristo tripkini mhə iamɪnha irə, kwa in remhə tukutaha, nənə kurirə irə Kumwesən ro in rətui mwi ia nemhəien səvənhi. Nənə təkwtəkwuni Kristo in fwe ia nikare Kumwesən mwatuk, raməgkiari tukwini səkitaha m Kumwesən.

³⁵ Nənə iərmama riti riwən rukurən nuvehi rakaien kitaha ti nokeikeiien səvəi Kristo. Nəri auər a mə səregi nəmisəien, uə sarə ia nəpɪn əknekɪn, uə nərmama hometə kitaha, uə nukumhə rahi, uə nautə səkitaha riwən, uə ipaka semhə, uə nərmama housi əpune kitaha, mətə narimnari me i ko həpkuvehi raka mhə kitaha ti nokeikeiien səvənhi.

³⁶ Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Ti nəghim, Kumwesən, kamousi əpune kimaha ia nəpɪn me pam.

Kamətə kimaha iahəmwhen ia sipsip me səməme tukousi əpune irəha.”

³⁷ Nipərhiienien, ia narimnari me pam nəha Kristo sə rokeikei pik kitaha ramo kitaha saməskai mhəpi raka.

8:33: Aes 50:8

8:34: Sam 110:1, Wok Me 7:55-56, 1Jon 2:1

8:36: 2Kor 4:11

8:37: Jon 16:33

38 Iou iakukurən amasan mə nemhəien uə nimiruien, uə nagelo me uə nəremhə me, uə narimnari me səməme haməuvehe nəha təkwtəkwwuni uə narimnari me səməme tuhəpkuvehe, uə niskaiien me,

39 uə narimnari me fwe irənhə uə narimnari me fwe inhəripw Imwei Nəkur Həuvamhə, uə narimnari me səməme Kumwesən rino kamharə ia neiai mine tıprənə, ko irəha pam həpkuvehi raka mhə kitaha ti nokeikeiien sə Kumwesən ramo m kitaha ti nəri nə mə səməuvehe mho kuatia kitaha Iesu Kristo İərimənu səkitaha.

9

Noien sə Kumwesən rarfi nərmama me səvənhi irə

¹ İakani pərhiien ia nəmri Kristo iapkeikuə mhə. İakamregi Nənimwın İkinan fwe ia rerik mə nəgkiariien i iakamini ro nıpərhiienien.

² Rerik rərkwəpır məmisə pik ia nəpın me pam

³ ti səiou me nərmama me nəkur İsrəl, ti nəri nə mə irəha həpkini mhə nıpərhiienien ia Iesu Kristo. Irəha həmwən ia piak me ti nəri nə mə ia nıpwramaha kimaha kwənəkwus kuatia. Trini minuə ko Kumwesən ruvehi raka iou ia rəgi Kristo, mo suatuk minraha həuvehe mho kuatia irəha min, mətə iou rerik ragien a mə tuko iamınha irə ia nırak.

⁴ Nəkur İsrəl me nəha, Kumwesən rinəkwein irəha mə nıpwnətın me, mo pui pen nasoriien səvənhi minraha, muvei pen nəgkiariien me

səvənhi sə rīnərihi tərini əknekīn irəha, nənə mu-
vei pen Loa səvənhi mīnraha, mīne nəfwakīien
fwe ia nimwə tapolen, mīne promes me səvənhi.

⁵ Kaha kupwən me səvənraha irəha nəha Epra-
ham, Aesak, mīne Jekop. Nənə ia nīpwran Kristo
ruku pen ia kwənəkwus səvənraha. In Kumwesən
sə rasori ia narimnari me pam. Pwəh nəgnəginīien
revən tukwe in ia nuk nuk me. Ouəh, pwəh ro
iamīnhi.

⁶ Nīpərhīenīen nəkur Isrel me həpīk həpīkīni
mhə nīpərhīenīen ia Iesu Kristo, mətə ia noīen
nəha rīpko mhə mə nəgkiariīen səvəi Kumwesən
ruvəmwei. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə
nərmama me nəha ia kwənəkwus səvəi Isrel rīpko
mhə irəha pam nəha Isrel pərhīen.

⁷ Nənə nərmama me nəha ia kwənəkwus səvəi
Epraham, rīpko mhə irəha pam nəha nīpwnətī
Epraham me. Mətə Kumwesən rīmāni pen ti Epra-
ham i mə, “Kwənəkwus me səim tuhəuku pen ia
Aesak.”

⁸ Nīpwrai nəgkiariīen nəha in i mə
nəkwərhakwərha me səməme hətui pehe ia
nəgse nīpwrai iərmama rīpko mhə irəha nəha
nīpwnətī Kumwesən me, mətə nəkwərhakwərha
me səməme hətui pehe ia nəgse promes səvəi
Kumwesən kaməvsīni irəha mə kwənəkwus me
səvəi Epraham.

⁹ Ro iamīnha irə ti nəri nə mə in i nəfe Kumwesən
rīmāni: “Ia nəpīn atukwatukw nəha takrərig pehe
mwi irə nənə Sera rīnərəhi raka nərim riti iərman.”

¹⁰ Mətə rīpko mhə in əpa nəha. Takəgkiari mwi

9:5: Mat 1:1-16, Jon 1:1, Rom 1:25   **9:6:** Nam 23:19, Rom 2:28

9:7: Jen 21:12   **9:8:** Kal 4:23   **9:9:** Jen 18:14   **9:10:** Jen 25:21

ia Repeka. In rərəhi mwirmwir Jekop mīne Isau. Tata səvənrau nə Aesak, kaha kupwən səkimaha.

¹¹⁻¹² Mətə nəpīn mwirmwir mi nəha krouəpwəh ihi nətūien, nənə rouəpwəh ihi noien nari riti ramasan uə rərəha, Kumwesən ruvəni pen raka ti Repeka i mə, “Nərīm sə rasori tro tukwini nari m nərīm sə rouihi.” Nənə nəgkiariien nəha ramahətən amasan mə Kumwesən rarfi nərmama mamesi pen a nətərigien səvənhi maməkwein irəha, mətə rīpko mhə ti noien me irəha kamho.

¹³ Rəmwhen ia nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Jekop iakokeikei, mətə Isau iakəmwəki.”

¹⁴ Ro pen kitaha tsəfni irə? Tsəni mə noien səvəi Kumwesən rīpkatukwatukw mhə? Rekəm! Kitaha ko səpkini mhə iamīnha irə.

¹⁵ Mətə fwe kupwən Kumwesən rəgkiari m Moses, mīni mə,
“Trīni mīnuə iakokeikei mə takapi iərmama riti,
takapi in,

trīni mīnuə iakokeikei mə tako ramasan m iərmama riti, nənə tako ramasan min.”

¹⁶ Ro pen sətōni mə noien sə Kumwesən rarfi iərmama irə rəpwəh nesi penien nokeikeiien uə nīseseien səvəi iərmama, mətə ramesi pen a napi-ien səvəi Kumwesən.

¹⁷ Ia Nəkukuə Ikinan, Kumwesən rīni pen ti Fero, kig səvəi nəkur Ijip mə,

“Takiməuvehi utə ik ti nari kuation, mə nərmama tuhətoni nīskaiien səiou ia niram, nənə mhəni irapw nəghik ia tənəmtənə me pam.”

18 Ro pen sətōni mə Kumwesən ramesi pen a nətərigien səvənhi. Trīni minuə rokeikei mə trapi iərmama riti, in trapi. Trīni minuə rokeikei mə tro iərmama riti kənkəpwə ruvehe miskai, in tro kənkəpwə ruvehe miskai.

19 Mətə kimiaha riti trīni pehe tukw iou i mə: “Mə ro iamīnhi irə, rəfo Kumwesən rani ihi mə noien səkītaha rərəha? Iərmama riti riwən ko rinise nəkwān.”

20 Mətə ik sin i? Ik iərmama a. Rəfo ikaməkwag raka ia nəgkiariien səvəi Kumwesən iamīnhi? Rerim trirhi ro tekinari kīno ia nise tīprənə rərpwu muvehe miskai. Ko rini pen ti iərmama rino mə, “Ikīnəfo mo iou iamīnhi irə?” Rekəm!

21 Iərmama sə ramo tekinari me ia nise tīprənə iamīnhi, in rasori ia nise tīprənə, mukurən nuvehi-ien nise tīprənə riti mo tekinari kəru irə, riti səvəi nəpīn amasan, nənə riti mwi səvəi wok auər a me.

22 Mətə Kumwesən in mwi rino rəmwhen ia iərmama sə ramo tekinari ia nise tīprənə. In rino nərmama nepwīn mə trouraha irəha. Nənə ia nəpīn me in ramo nətərigien səvənhi raməpwəmwis mameitenhi nəpīn trərpwīn noien ərəha me səvənraha mə nərmama tuhətoni niemaha səvənhi.

23 In tro iamīnha irə mo nərmama hətoni nasoriien səvənhi rasori pik anan, in truvei pen m nərmama me i rinapi irəha, səməme in riməkupwən məpnəpenə ia nīrəha mə tuhəuvehi nasoriien.

24 Iakaməgkiari ia kītaha i nərmama səməme in rinəkwein ia kītaha, rīpkō mhə nəkur Isrel əpa

mætə nərmama mwi rɪpko mhə irəha nəkur Isrel.

²⁵ Rəmwhen ia nəgkiariien sə Kumwesən rɪməni ia nəkukuə səvəi Profet Hosea, rani mə,

“Nərmama me i rɪpko mhə irəha nərmama me səiou, takəkwein irəha mə, ‘Səiou me nərmama.’”

Nənə nərmama me i iakinəpwəh nokeikei-ien irəha fwe kupwən, takəkwein irəha mə, ‘Nərmama keikei me səiou.’”^a

²⁶ Nənə rani mwi mə:

“Ia kwopun atukwatukw nəha kɪməni pen ti nɪrəha i mə,

‘Rɪpko mhə kɪmiaha nərmama me səiou,’

tukəkwein irəha mə, ‘Kumwesən sə ramɪru nɪpwnətɪn me nə kɪmiaha.’”

²⁷ Nənə Profet Aesea rəgkiari ia nəkur Isrel ia nəgkiariien i rani mə,

“Nəri auər a mə nəkur Isrel tuhəpɪk rəmwhen ia nɪpəkɪr ia nɪkare təsi,

mætə tukuvehimɪru a kwənkwan nepwɪn,

²⁸ ti nəri nə mə Iərimənu tro pam akwauakw a nəfe nəghɪn rɪməni mə tro ia təkure tɪprənə i.”

²⁹ Nənə rəmwhen ia nəgkiariien i Profet Aesea rɪməni fwe kupwən mə:

“Iərimənu sə rauvehi nɪskaiien me pam rɪməuvehimɪru kɪtaha me nepwɪn nəkur Isrel.

Mə in rɪnapko mhə iamɪnhi,

ko kɪtaha səmwhen ia nəkur Sotom

kɪtaha səuvəuvehe raka mhənəmwhen ia nəkur Komora.”

^a **9:25:** Uə “Pran i kəpwəh nokeikeiien in fwe kupwən, takəkwein in mə, ‘Pran keikei səiou.’” Hos 1:6; 2:23

Nækur Isrel me hæþik hæþkini mhæ nīþærhienien ia Iesu Kristo

³⁰ Ro pen kitaha tsæfni iræ? Nærmama rīþko mhæ iræha nækur Isrel hæpkousari mhæ mæ tuhatukwatukw ia næmri Kumwesæn, mætæ tī næri næ mæ iræha hæni nīþærhienien ia Iesu Kristo nænæ Kumwesæn ro iræha hatukwatukw ia nænimen.

³¹ Mætæ nækur Isrel housari þik ia suatuk sævæi nesi penien Loa mæ iræha tuhatukwatukw ia næmri Kumwesæn, mætæ iræha hæpwæh natukwatukwien.

³² Tī næfe? Tī næri næ mæ iræha kamhousari þik mæ tuhatukwatukw ia næmri Kumwesæn ia noien me sævænraha, mætæ hæpkesi pen mhæ suatuk sævæi nahatætæien. Iræha hænapæti raka ia kæruterei sæ nærmama kamhapæti iræ.

³³ Ræmwhen ia nægkiariien i kimærai pen ia Nækukuæ Ikinan rani mæ,
 “Hætoni ro! Iakamæmri kæruterei riti fwe Sæon sæ nærmama tuhapæti iræ,
 kæpwier sæ tro iræha hæmwei,
 nænæ iærmama sæ rani nīþærhienien iræ, in triþkauris mhæ.”

10

¹ Þiak me, ia rerik iakokeikei þik mæ Kumwesæn truvehimiru nækur Isrel, nænæ ia næþin me pam iakamæfwaki tukwe.

² Iakæseni mæ þærhien iræha kamhagien þik tī Kumwesæn, mætæ noien sævænraha rīþkesi pen mhæ nukurænien.

³ Iakani iamīnhi iræ tī næri næ mæ iræha hæpkukuræn amasan mhæ mæ tuhæfo mhæuvehe

mhatukwatukw ia nāmri Kumwesən. Nənə suatuk səvəi natukwatukwien Kumwesən rīnāmri, in i nahatətəien ia Iesu Kristo, irəha həpkisiai mhə irə, mətə irəha kamhousari mə tuhəmri atukw səvənraha riti, in i nesi penien Loa.

⁴ Mətə Kristo in rīno sampam ia noien səvəi nesi penien Loa mə nərmama me pam səməme kamhəni nīpərhiēnien irə həkurən nuveheien mhatukwatukw ia nāmri Kumwesən.

⁵ Moses raməgkiari ia natukwatukwien sə raku pen tī Loa ia nəgkiariien i sə in rīmərai mə, “Iərmama sə ramo nəgkiariien me səvəi Loa, in truvehi nīmīruien ia nəgkiariien me nəha.”

⁶ Mətə natukwatukwien sə raku pen tī nahatətəien rani mə, “Rerimīaha trəpwəh nīrhien nəgkiariien i mə, ‘Sin trevən fwe irənhə ia neiai’ ” muvehi Kristo meiwaiu pehe?

⁷ “uə ‘Sin trevən fwe inhəipw ia nīpəg sə rameiwaiu nukunen riwən’ ” muvehi raka Kristo ia reri nəkur həuvamhə muvehi mutə pehe?

⁸ Natukwatukwien sə raku pen tī nahatətəien rīpkini mhə iamīnha irə, mətə rani mə, “Nəgkiariien nəha ipaka tukw ik. In fwe ia tərhum mīne ia rerim.” In i nəgkiariien i səvəi nahatətəien kīmaha ia haməvisau irapw i.

⁹ Trīni mīnuə ikini irapw ia tərhum mə “Iesu in Iərimənu,” nənə mīni nīpərhiēnien irə fwe imwə ia rerim mə Kumwesən rīno in rətui mwi ia nemhəien səvənhi, nənə Kumwesən truvehimīru ik.

¹⁰ Nəpīn iərmama riti ruvehi Iesu ia rerin mīni nīpərhiēnien irə, Kumwesən trīni irapw in mə in

---

10:4: Mat 5:17, Jon 3:18

10:5: Rom 7:10, Kal 3:12

10:6: Dut

ratukwatukw ia nənimen. Nənə in truvehimiru mwi iərmama sə rani irapw ia tərhun mə Iesu in Iərimənu səvənhi.

¹¹ Rəmwhen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Nərmama me pam səməme kamhəni nīpərhienien ia iərmama nəha, irəha tuhəpkauris mhə.”

¹² Nəgkiariien nəha səvəi nərmama pam nəri auər a mə ik iəmə Isrel uə rīpko mhə ik iəmə Isrel. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə Iərimənu kuatia a i ramərimənu ia nərmama me pam, maməriari pen ia namasanien səvənhi m nərmama səməme kamhəkwein in.

¹³ Rəmwhen ia nəgkiariien i Nəkukuə Ikinan rani mə,
“Nərmama me pam səməme kamhəkwein ia nəghi Iərimənu,
in truvehimiru irəha.”

¹⁴ Mətə nərmama tuhəfo mhəkwein ia Iərimənu trini mīnuə həpkini mhə nīpərhienien irə? Nənə tuhəfo mhəni nīpərhienien irə trini mīnuə həpwəh niregiien nəvisaiien sə raməgkiari irə? Nənə tuhəfo mhəregi trini mīnuə iərmama riti səvəi nəvisaiien riwən?

¹⁵ Nənə nərmama tuhəfo mhəvisau trini mīnuə Kumwesən rəpwəh nərhi penien irəha? Rəmwhen ia nəgkiariien i kīmərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Ramasan pīk anan nəpīn nərmama kamhəuvehe mə tuhəvisau nəgkiariien amasan!”

¹⁶ Mətə rīpko mhə nəkur Isrel me pam həməni nīpərhienien ia nəgkiariien amasan nəha.

Rəmwhen ia nægkiariien səvəi Profet Aesea rani mə, “Iərimənu, nərmama houihi a həni nīpərhienien ia nægkiariien səkimaha.”

¹⁷ Ro pen nahatətəien raku pen ia nəri kamregi, nənə nəri kamregi raku pen ia nægkiariien sə kaməvisau ia Kristo.

¹⁸ Mətə iakaməres mə nəkur Isrel həuvəregi raka nægkiariien nəha uə rekəm? Ouəh, həuvəregi. Rəmwhen ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Nərmama me pam həuvəregi raka rerinraha, nægkiariien me səvənraha həuvavən mhəneste tənəmtənə me pam.”

¹⁹ Nənə iakaməres nəresien riti mwi mə nəkur Isrel həuvəukurən raka uə rekəm? Ouəh, həuvəukurən. Moses rīməkupwən mīni irapw nægkiariien i səvəi Kumwesən mə,

“Iou tako ramasan m nərmama nepwīn ia tənə əpə iti,

kīmīaha tihətoni mhəmwəki irəha.

Tako ramasan m nərmama nepwīn həreirei nari, kīmīaha tihətoni niemaha rəpi kīmīaha.”

²⁰ Nənə Profet Aesea rīni amasan mwi nægkiariien səvəi Kumwesən mə,

“Nərmama səməme həpwəh nətuiien iou, hənətoni iou.

Iakino pui pen iou m nərmama səməme həpwəh nəresien iou.”

²¹ Mətə ia nəkur Isrel Kumwesən rani mə,

“Ia nəpīn mə pam iakavi atukw rəgik mə takasitu ia nərmama me i səməme kamhərui nəkwak, mamhəni ərəha iou.”

11

Nəkur Isrel kwənkwan nepwɪn nəha ikin Kumwesən rɪmərɸi irəha

¹ Ro iamɪnhi irə iakaməres mə pərhiən Kumwesən rɪməuvei pen təkutan m nərmama me səvənhi? Rekəm! Hətoni ro iou. Iou iəmə Isrel. Iou iakuku pen ia kwənəkwus səvəi Epraham mine kwənəkwus səvəi Penjamin.

² Kumwesən rɪnəpwəh nuvei penien təkutan m nərmama me səvənhi səməme in ruvəukurən raka irəha fwe tui anan. Hiəukurən uə rekəm nəfe Nəkukuə Ikinan rani ia Profet Elaeja ia nəpɪn nəha raməgkiari m Kumwesən ti noien ərəha me səməme nəkur Isrel kamho?

³ In rɪni mə,
 “Iərɪmənu, irəha hənousi əpune profet me səim,
 mhousi testesi nifatə me səim.
 Iou əpa iakamarə,
 nənə irəha haməmwur mwi mə tuhousi əpune
 iou.”

⁴ Mətə Kumwesən rɪməni pen nəfe ti Profet Elaeja?
 In rɪməni mə,
 “Iakaməkwətəmhiri əknekɪn nərman me sefen
 taosen irəha nərmama me səiou.
 Irəha həpkinimwi mhə nukurhunraha
 mhəsiai kumwesən eikuə i Paal.”

⁵ Nənə rəmwhen a mwi ipwet mine nəkur Isrel kwənkwan nepwɪn nəha ikin səməme Kumwesən rɪmərɸi irəha ia namasanien səvənhi.

⁶ In rɪmərɸi irəha ia namasanien səvənhi, mətə rɪpko mhə mə rɪrɸi irəha ti noien me səməme irəha kamho. Trɪni minuə rɪrɸi irəha ti noien me

11:1: 1Saml 12:22, Sam 94:14, Fil 3:5   **11:3:** 2King 19:10,14

11:4: 1King 19:18   **11:5:** Rom 9:27   **11:6:** Kal 3:18

səməme irəha kamho, nənə namasanien sə trəriari irə minraha riwən rəmwhen mə raməraku irəha ti wok səvənraha.

⁷ Ro pen, rəfo? Nəri nəha nəkur Isrel kamhətui, irəha həpwəh nətoniien. Mətə nərmama səməme Kumwesən rīmərfi irəha, irəha hətoni mhəuvehi. Səməme nəha nepwīn səməme həpwəh nətoniien, Kumwesən ro irəha kənkəpwənraha ruvehe mīskai.

⁸ Rəmwhen ia nəgkiariien i kīmərāi pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,
 “Kumwesən ro nətərigien səvənraha rapri meste pehe ipwet,
 irəha kō həpkətoni mhə mwi nari riti ia nənimenraha,
 mhəpwəh mwi niregiien nari riti ia nəkwəreginraha.”

⁹ Nənə Kig Tevit rani mə,
 “Pwəh tepol sə irəha kamhani nari irə ruvehe mo kwənkru sə trousi tərini irəha mine net sə tuhəvsausini pen irəha irə.
 Pwəh ruvehe mo nəri sə tro irəha hāmwei,
 mine nəri sə tro irəha həuvehi nərpwīnien ti noien ərəha me səvənraha.

¹⁰ Pwəh nənimenraha rīfwə həpwəh mwi nətoniien nari.
 Pwəh irəha hərəgi rərəha ia nəpīn me rəmwhen ia iərmama ramikou ti təkutan.”

Rīgi nei Kumwesən riripin pen ia nipwren

¹¹ Ro pen iakaməres mə nəkur Isrel hənəpəti mhāmwei kō həpkərəer mhə mwi? Rekəm, irəha həukurən nərərien mwi. Mətə ti nəri nə mə

irəha ho noien ərəha, Kumwesən rauvehimīru nərmama me rīpko mhə irəha nəkur Isrel mə tro nəkur Isrel rerīnraha revən ia namasanien nəha mə tuhəuvehi səvənraha.

¹² Noien ərəha sə nəkur Isrel həno ro namasanien revən ia tənəmtənə me. Nīmweiiien səvənraha ro namasanien revən ti nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel. Mə ro iamīnhi irə tukəfo nəpīn nəkur Isrel me pam tuhərərīg mwi ti Kumwesən? Kumwesən tro mīnraha namasanien rasori mwi.

¹³ Təkwtəkwni iakaməgkiari m kimiaha nərmama rīpko mhə kimiaha nəkur Isrel. Iou aposol səvəi nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel, ro pen iakəgnəgīni wok i sə Kumwesən rīməuvei pehe miou.

¹⁴ Iakamo iamīnhi irə mə tako iou me nepwīn nəkur Isrel rerīnraha revən ia namasanien i kamo m kimiaha nənə mhokeikei mə tuhəuvehi səvənraha, nənə ia noien nəha takuvehimīru irəha nepwīn.

¹⁵ Mə noien i Kumwesən rīno mərarki nəkur Isrel ro nərmama ia tənəmtənə me həuvehe mhə in me nepwīn, tukəfo nəpīn in rīpeki pehe mwi nəkur Isrel? Noien nəha trukua noien i nərmama tuhətui mwi ia nemhəien.

¹⁶ Trīni mīnuə nərmama həmri karen nīkare bred səvəi nəveginien vi mə səvəi Kumwesən, nənə bred pəpwīə səvəi Kumwesən. Nənə ia nəgkiariien səvəi nei, trīni mīnuə nukune nei səvəi Kumwesən, rəgrəgīn me mwi səvəi Kumwesən.^a

---

11:16: Nam 15:17-21, Esik 44:30 **a** **11:16:** Nəgkiariien i, nīpwrān mə trīni mīnuə Epraham mīne kaha kupwən me səvəi nəkur Isrel irəha nərmama me səvəi Kumwesən, nənə nərmama ia kwənəkwus səvənraha irəha mwi nərmama me səvəi Kumwesən.

17 Mətə kətəftefi raka rəgrəgi nei nəha nepwɪn, nənə kuvehi kɪmiaha, kɪmiaha rəgrəgi nei olif sə rəprɪn, krɪpɪn pen kɪmiaha ia təmwekɪnraha mə tihəuvehi pəri namasanien səvəi nukune olif nəha.

18 Nənə ro iamɪnhi irə rərəha mə kɪmiaha hiaməfiətə ia kɪmiaha mamhətə ərəha rəgrəgi olif nəha. Mə hiaməfiətə ia kɪmiaha iamɪnhi, rerɪmiaha tramrhi mə nukune nei raməkwməni kɪmiaha, mətə rɪpko mhə kɪmiaha rəgrəgi nei tihəkwməni nukune nei.

19 Rosi kɪmiaha riti trəfiətə in mə, “Kɪnətəftefi raka rɪgi nei me nepwɪn kuvehi iou krɪpɪn iou ia təmwekɪnraha.”

20 Nɪpərhienien kɪnətəftefi raka irəha, ti nəri nə mə irəha həpwəh nahatətəien ia Kumwesən, mətə ik ikamərer ia təmwekɪnraha ti nəri nə mə iakamahatətə irə. Ro iamɪnhi irə tikəpwəh nəfiətəien ik, mətə tikaməkeikei mehekɪr.

21 Trɪni mɪnuə Kumwesən rɪnətəftefi raka rəgrəgi nei atukwatukw ti nəri nə mə hənəpwəh nahatətəien, in trətəfi raka mwi ik mə ik ikəpwəh nahatətəien.

22 Ro pen sətəni mə Kumwesən rukurən noien ramasan m nərmama, mətə rukurən noien mwi rəknekɪn mɪnraha. In ramo rəknekɪn m nərmama səməme haməmwei raka, mətə in ramo ramasan tukumiaha. Nənə trɪni mɪnuə kɪmiaha hiaməsi pen noien amasan səvənhi, in trɪrɪpɪn mamə ramasan tukumiaha. Mətə trɪni mɪnuə kɪmiaha hiəpwəh noien iamɪnha irə, nənə in trətəfi raka mwi kɪmiaha.

11:17: Efes 2:11-19

11:18: Jon 4:22

11:20: Rom 12:16

11:22: Jon 15:2,4, Hip 3:14

23 Nənə trini minuə nəkur Isrel hərərig pehe mwi mhəni nīpərhiēnien ia Iesu Kristo, nənə Kumwesən trīripin mwi irəha ia nukunen, ti nəri nə mə in rauvehi nīskaiien ti noien iamīnha irə.

24 Nīpwrai nəgkiariien i mə kimiaha nərmama rīpko mhə kimiaha nəkur Isrel hiəmwhen ia rīgi nei əprmin i olif sə Kumwesən rīnərai raka, nənə mīripin pen ia nei nəha olif fwe ia nəmhien səvənhi. Noien nəha rīpko mhə noien atukwatukw riti səvəi nei ti nuvehien rīgi nei əpə riti mīripin pen ia nei əpə riti. Mətə nəkur Isrel həmwhen ia rīgi nei nəha olif fwe ia nəmhien. Nənə təkwtəkwuni rīməru mə Kumwesən trīripin mwi irəha ia nukunenraha atukwatukw.

Kumwesən truvehimiru nəkur Isrel me pam

25 Piak me, nəgkiariien pərhiēn riti Kumwesən rīnərkwafə i fwe kupwən iakokeikei mə kimiaha tihəukurən, ti nəri nə mə rərəha kimiaha hiaməfiūtə ia kimiaha mə hiəukurən nari. Kumwesən rīno nəkur Isrel me nepwin kənkəpwənraha ruvehe mīskai, mətə noien nəha trəpwəh nəmakien ia nəpin me. Nərmama me rīpko mhə irəha nəkur Isrel səməme tuhəuvehe ti Kumwesən tuhaməkeikei mhəuvehe pam, nənə, noien nəha ramo nəkur Isrel kənkəpwənraha rīskai tro sampam.

26 Nənə kurirə irə, Kumwesən truvehimiru pam nəkur Isrel. Rəmwhen ia nəgkiariien i kīmərai pen ia Nəkukua Ikinan rani mə,
 “Iərmama sə truvehimiru nərmama truku pen fwe Saeon.

In truvehi raka noien ərəha səvəi kwənəkws me səvəi Jekop.”

27 “Nənə in i promes səiou tako mınraha ia nəpın nəha takuvehi raka noien ərəha me səvənraha.”

28 Nəkur Isrel hənəpwəh nəgkiariien amasan səvəi Iesu Kristo, nənə ro iamınhi irə irəha həmwəhen ia nərmama kamhəmwəki Kumwesən. Nəri nəha ro iamınhi irə trasitu ia kimiaha nərmama rıpkə mħə kimiaha nəkur Isrel. Mətə ti nəri nə mə Kumwesən rımərfi kaha kupwən me səvənraha, ro pen in ramokeikei ihi irəha.

29 Ro iamınhi irə ti nəri nə mə nəpın Kumwesən ruvərfi raka nərmama, məriari auər a narımnari me mınraha, ko rıpkərari mħə mwi ia nətərigien səvənhi.

30 Kimiaha i nərmama rıpkə mħə kimiaha nəkur Isrel fwe kupwən hiamərui nəkwai Kumwesən, mətə təkwtəkwni Kumwesən rapi kimiaha ti nəri nə mə nəkur Isrel hənərui nəkwan.

31 Ia noien a mwi nəha, ti nəri nə mə Kumwesən rınapi kimiaha ipwet mine nənə nəkur Isrel kamhərui nəkwai Kumwesən, ro pen Kumwesən trapi mwi irəha.

32 Nərmama me pam kamhərui nəkwai Kumwesən. Rəmwəhen mə Kumwesən rərihi irəha kamharə ia kalapus. In ro iamınha irə mə in rukurən napien irəha pam.

Nəgkiariien sampam kəgnəgini Kumwesən irə

33 Hətəni ro, nautə mine nukurənien mine nətərigien səvəi Kumwesən harəmwəhenimw pik!

- Samətui nəkiriien me səvənhi mine suatuk me
səvənhi ko səpkətə pam mhə!
- 34 “Sin rukurən nətə puiien nətərigien səvəi
Kumwesən,
uə sin rukurən nəvəhagien min?”
- 35 “Uə sin ruvəuvei pen raka nari riti min ia nəpən
riti
mə Kumwesən traməkeikei mərpwən pen
min?” Iərmama riti riwən!
- 36 Ro iamīnhi irə ti nəri nə mə Kumwesən rino
narimnari me pam,
nənə narimnari me pam kamharə ti nəri nə mə
niskaiien səvənhi raməkwtəmhiri irəha,
narimnari me pam in rino mə səvənhi.
Pwəh nəgnəginiiien revən tukwe in ia nuk nuk me.
Ouəh, pwəh ro iamīnhi.

12

Pwəh səuvei pen nimiruien səkītaha m Kumwesən

¹ Piak me, ti nəri nə mə Kumwesən rino narim-
nari me i ia napiiien səvənhi ro pen iakaməres
skai m kīmiaha mə tihaməkeikei mhəuvei pen
nīpwramiaha me min rəmwhen ia nari riti sə
ramīru mo ikinan i kauvei pen m Kumwesən ia
təkure nifatə rerin ramagien tukwe. In i suatuk
atukwatukw sə tihəfwaki m Kumwesən irə.

² Tihəpwəh nuvehiiien noien səvəi nərmama
ia tīprənə i, mətə pwəh Kumwesən ro nətərigien
səkīmiaha ruvehe mərməvi hiəsehu ro ia noien
akuas səkīmiaha. Mə hio iamīnha irə hiəukurən
nəkiriien noien me, mhətoni mə sə pəku nəha

nəkawai Kumwesən, noien sə ramasan, rerin ragien tukwe, matukwatukw pam.

³ Nənə ti nəri nə mə Kumwesən rasitu ia nirak ia namasanien səvənhi, iou iakani pehe tukumiaha pam mə rerimiahā trəpwəh nırhiien mə kimiaha iərmama riti. Kimiaha tihaməkeikei mhəuvehi irapw nətərigien səkimiaha, mhəkiri mə ik nəfe iərmama pwəh resi pen atukwatukw nahatətəien sə Kumwesən rıməuvei pehe mik rasori uə rouihi.

⁴ Nipwrai iərmama nipərpərin me həpik, nənə nipərpərin me nəha səvənraha wok səpəmsəpə.

⁵ Rəmwhen a mwi kitaha səpik, mətə kitaha səmwhen ia nipwrai iərmama kuation, ti nəri nə mə kitaha səməuvehe mho kuation kitaha Kristo. Kitaha kuation kuation saməripin pen ia kitaha me rəmwhen ia nipərpəri nipwrai iərmama,

⁶ mamhəuvehi niskaiien me səpəmsəpə resi pen namasanien sə Kumwesən rinəriari irə m kitaha. Ro iamınhi irə kitaha tsaməkeikei mhəuvehi niskaiien me nəha mhasitu ia kitaha me irə. Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti nini irapwien nəgkiariien sə raku pen ti Kumwesən, pwəh in rini irapw nəgkiariien nəha mesi pen nahatətəien səvənhi.

⁷ Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti no tukwiniiien nari, pwəh in ro tukwini nari. Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti nahatənien, pwəh in rahatən.

⁸ Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti nuvehi utəien nətərigien səvəi iərmama, pwəh in ruvehi utə. Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti nəriariien nautə, pwəh in

rəriari rasori. Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti niriien nakalasia me, pwəh in riri irəha misese tukwe. Trini minuə iərmama riti rauvehi niskaiien ti nasituien ia nərmama, pwəh in rasitu ia nirəha ia rerin agien.

Nokeikeien

⁹ Pwəh nokeikeien səkimiaha hiamokeikei nərmama irə ro nokeikeien pərhien. Tihaməkeikei mhəmwəki noien sə rərəha, mhəkwtəmhiri əknekın noien sə ramasan.

¹⁰ Tihaməkeikei mhokeikei kimiaha me rəmwəhen mə kimiaha piəvmiaha me, mhəšiai kimiaha me.

¹¹ Tihaməkeikei mho wok səvəi Iərimənu səkitaha ia nəpin me pam rəmwəhen ia napw rauək ia rerimiaha mhəpwəh nəpouien.

¹² Rerimiaha traməkeikei magien ia nəpin me ti nəri nə mə hiaməmri pen əknekın nətərigien səkimiaha ia Kumwesən. Trini minuə hiəuvehi nəmisəien, tihaməkeikei mho nətərigien səkimiaha rəpwəmwis, nənə mhəfwaki ia nəpin me.

¹³ Trini minuə nərmama nepwin səvəi Kumwesən səvənraha narimnari riwən, tihaməkeikei masitu ia nirəha, mhətə amasan iəpwispwis me səməme kamhəuvehe imwəmiaha.

¹⁴ Tihəkwein amasan ia nərmama səməme kamhometə kimiaha. Tihəkwein amasan ia nirəha, mhəpwəh nəkwein ərəhaien ia nirəha.

¹⁵ Nəpin nərmama kamhagien, kimiaha mwi tihagien kimiaha minraha. Nənə nəpin nərmama

12:9: 1Tim 1:5, 1Pit 1:22, Amos 5:15   **12:10:** 2Tes 1:7, Fil 2:3

12:11: Wok Me 18:25, Rev 3:15   **12:12:** 1Tes 5:17   **12:13:** Hip 13:2
12:14: Mat 5:44, Wok Me 7:60, 1Kor 4:12   **12:15:** Sam 35:13

rerinraha rəpou, kɨmiaha mwi tihəsək kɨmiaha minraha.

¹⁶ Ramasan mə hiamarə nətəriɡien səkɨmiaha truvehe mo kuatia. Tihəpwəh nəfiəutəien ia kɨmiaha, mətə tihəuvehi nətəriɡien sə reiwaiu. Rerɨmiaha trəpwəh nɨrhiiən mə kɨmiaha hiəukurən pik nari.

¹⁷ Trini minuə iərmama riti ramo rərəha ia kɨmiaha, tihəpwəh nərpwinien noien səvənhi. Tihousari mə tiho noien sə nərmama pam tuhətoni mə ramasan.

¹⁸ Kɨmiaha tihousari mho narimnari me pam səməme hiəukurən noien mə tiharə ia nəmərinuien ia nəpɨn me kɨmiaha nərmama pam.

¹⁹ Nərmama keikei me, tihəpwəh nərpwinien noien ərəha səvəi iərmama riti, mətə tihəpwəh a pwəh Kumwesən ruvei pen niemaha səvənhi min. Iakani iamɨnhi irə ti nəri nə mə kɨmərai pen nəɡkiariien i ia Nəkukuə Ikinan rani mə, “Iou takərpwin noien ərəha səvəi nərmama, nɨpərhienien iou tako.”

²⁰ Mətə tiho iamɨnhi irə:

“Trini minuə iərmama riti sə raməmwəki ik nukumhə rahi, tikaməkeikei məkwməni.

Trini minuə rəkwakwa, tikaməkeikei mhəuvei pen nui min rənɨmwi.

Ia noien nəha tiko in rauris pik anan.”

²¹ Tihəpwəh nəseniiən noien ərəha mə truvehi irapw niskaiien səkɨmiaha, mətə ia noien amasan tihəuvehi irapw niskaiien səvəi noien ərəha.

12:16: Rom 15:5, 11:20, Prov 3:7, Aes 5:21   **12:17:** 1Tes 5:15

12:18: Mak 9:50, Hip 12:14   **12:19:** Dut 32:35, Mat 5:39, Rom 13:4, 1Tes 1:6-7, Hip 10:30   **12:20:** Prov 25:21-22, Mat 5:44

13

Pwəh nərmama pam həsiai nərmama asori me səməme kamhərimənu

¹ Pwəh nərmama pam həsiai nərmama asori me səməme kamhərimənu. Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə nərimənuien ruku pen əpa ti Kumwesən, nənə, nərmama me pam səməme kamhərimənu Kumwesən rīnəmri irəha.

² Ro iamīnhi irə trīni mīnuə iərmama riti rərui nəkwai nərmama kamhərimənu, in rīnərui nəri sə Kumwesən rīməuvehi utə. Nənə nərmama səməme kamho iamīnha irə tukərpwīn noien ərəha səvənrəha.

³ Nərmama səməme kamho noien amasan tuhəhekīr nərmama kamhərimənu ti nəfe? Mətə nərmama səməme kamho noien ərəha irəha nəha tuhekīr. Ikokeikei mə tikəpwəh nehekīrien ia iərmama sə ramərimənu? Tikaməkeikei mo noien amasan, nənə in trəgnəgīni ik tukwe.

⁴ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə iərmama sə ramərimənu in ramo tukwini nari m Kumwesən, mamō nari amasan ramasitu ia niram. Mətə trīni mīnuə ikamo noien ərəha, tikaməkeikei mehekīr ti nəri nə mə nīskaiien sə in rauvehi ti nərpwīnien noien ərəha ro nīpərhienien. Iərmama sə ramərimənu in ramo tukwini nari m Kumwesən, mamərpwīn noien ərəha me səvəi nərmama. Nənə noien nəha ramahatən pen niemaha səvəi Kumwesən.

⁵ Ro pen kīmiaha tihaməkeikei mhəsiai nərmama səməme kamhərimənu. Tihəpko mhə ti nəri nə mə hiamhekīr əpa niemaha səvəi

---

13:1: Taet 3:1, Prov 8:15, Jon 19:11   **13:3:** 1Tes 2:13-14, 1Tes 3:13

13:4: Rom 12:19

Kumwesən, mətə tiho mwi ti nəri nə mə hiəukurən mə in noien atukwatukw.

⁶ Ro iam̄nhi irə kimiaha hiamərəku pen mwi takis me, ti nəri nə mə nərmama səməme kamhər̄imənu irəha nərmama kamho tukwini nari m Kumwesən mamho wok səvənhi.

⁷ Kimiaha tihaməkeikei mhəuvei pen m nərmama me pam nəfe səvənraha. Iərmama sə rauvehi mane səvəi takis me səpəmsəpə, tihaməkeikei mhərəku pen takis me nəha min. Iərmama sə kamsiai, tihaməkeikei mhəsiai. Nənə iərmama sə kamo nəkwan, tihaməkeikei mho nəkwan.

Kitaha tsaməkeikei mhokeikei kitaha me

⁸ Ripkamasan mhə mə tiho kaon m nərmama nepw̄in. Mətə nari riti nəha ik̄in sə rəmwhen ia kaon səkimiaha tihaməkeikei mho. In i kimiaha tihaməkeikei mhokeikei kimiaha me. Iakani iam̄nhi irə ti nəri nə mə iərmama sə ramokeikei piəvni in ramo narimnari me pam Loa səvəi Kumwesən rani.

⁹ Loa nəha rani mə, “Tikəpwəh nakresien pran səvəi iərməpə,” “Tikəpwəh nousi əpuneien iərmama,” “Tikəpwəh nakresien,” “Rerim trəpwəh nakresien narimnari səvəi iərmama riti,” nənə Loa me nepw̄in mwi nəha ik̄in. Mətə nəgkiariien riti nəha in rəuiui pam irəha, rani mə, “Tikaməkeikei mokeikei piam rəmwhen ikokeikei atukw a ik.”

¹⁰ Tr̄ini minuə iərmama riti rokeikei piəvni, ko ripko mhə nərəhaien min. Ro pen iərmama sə ramokeikei nərmama in ramo narimnari me pam Loa səvəi Kumwesən rani.

¹¹ Kìmiaha tihaməkeikei mho iamìnha irə ti nəri nə mə hiəukurən nəpìn i samarə irə nəha təkwtəkwuni mə rino raka nəpìn atukwatukw sə tihətui mhəpwəh mwi napriien. Iakani iamìnhi irə ti nəri nə mə nəpìn sə Kumwesən truvehimiru kitaha irə ruvəuvehe ipaka, in ipaka mwi məpi raka fwe kupwən nəpìn səpkuvehe vi a mhəni nìpərhienien ia Iesu Kristo.

¹² Triipko mhə tui nəpitəvien ro sampam nənə nukuraanien ruvehe. Ro pen pwəh saraka ia noien me səvəi nəpitəvien nənə mho noien me səvəi nukuraanien. Noien me nəha həmwəhen ia karkahu iərmama rarkahu irə mo tukuahag nìpwran ti naruagəniien.

¹³ Pwəh kitaha so noien amasan me rəmwəhen ia nərmama səməme kamhavən ia nukuraanien. Tsəpwəh noien lafet ərəha me, mhəpwəh nənìmwiiien nənìmwiiien skai mhakonə irə, mhəpwəh nakresien nìpran, mhəpwəh noien nəfe nəghin nətərigien ərəha səkitaha rokeikei, mhəpwəh nəvisəien, nənə reritaha trəpwəh nìrhi ərəhaiien kitaha me.

¹⁴ Mətə tiharkahu Iərimənu səkitaha Iesu Kristo rəmwəhen karkahu səkìmiaha, nənə rerìmiaha trəpwəh mwi nìrhiien suatuk me nepwìn səvəi noien ərəha səvəi nìpwramiaha mə tiho nəfe rokeikei.

14

Tukəfo ia iərmama nahatətəien səvənhì rìpkìskai mhə

13:11: Efes 5:14, 1Tes 5:6-7

13:12: 1Jon 2:8, Efes 5:11, 6:11

13:13: Luk 21:34, Efes 5:18

13:14: Kal 3:27

¹ Trini minuə iərmama riti nahatətəien səvənhi rīpkiskai mhə ruvehe tukumiaha, nənə kimiaha tihaməkeikei mhəsevər ia rerimiahaha tukwe, mətə tihəpwəh nəvisəien kimiaha min ti nətərigien me səvənhi.

² Iərmama riti rini nīpərhienien mə in rukurən nənien nəveginien me pam, mətə iərmama riti mwi nahatətəien səvənhi rīpkiskai mhə in raməni a nəveginien ia nəmhien.

³ Pwəh iərmama sə raməni nəveginien me pam rəpwəh nətoni ərəhaien iərmama sə rīpkəni mhə nəveginien me pam. Nənə pwəh iərmama sə in rīpkəni mhə nəveginien me pam rəpwəh nīnien mə iərmama sə raməni nəveginien me pam ramo noien ərəha. In trəpwəh nīnien iaminha irə ti nəri nə mə Kumwesən rinəsevər raka ia rerin ti iərmama nəha, minəsəni raka in ruvehe tukwe in.

⁴ Ik nəfe iərmama mə tikini mə iərmama sə ramo tukwini nari səvəi iərmama əpə riti mwi rino noien ərəha? Ia nəmri Iərimənu a səvənhi in trərer uə trimwei. Nənə in trərer ti nəri nə mə Iərimənu səvənhi rukurən noien mə in trərer.

⁵ Iərmama riti raməkiri mə nəpīn kuatia ropə ia nəpīn me nepwīn, mətə iərmama riti mwi raməkiri mə nəpīn me pam həmnəmwhen a. Pwəh nərmama kuatia kuatia hətərig ia nətərigien me səvənraha mə sə pəku nəha ro nīpərhienien.

⁶ Iərmama sə rerin ramrhi mə nəpīn kuatia ropə ia nəpīn nepwīn, in ramo noien nəha mə trisiai Iərimənu səkitaha. Nənə iərmama sə raməni nəveginien me pam raməni mə trisiai Iərimənu səkitaha, ti nəri nə mə in rani tanak m Kumwesən

ti nəveginien sənəni. Nənə iərmama sə rīpkəni mhə nəveginien me pam in mwi raməpwəh nəniien ti nīslaiien Iərimənu səkitaha, nənə in mwi rani tanak m Kumwesən ti nəveginien sənəni.

⁷ Iərmama riti rīpkərimənu atukw mhə ia nīmīruien səvənhi, nəri auər a mə in ramīru uə in remhə.

⁸ Trīni mīnuə kitaha saməmīru, nīmīruien səkitaha in səvəi Iərimənu səkitaha. Nənə trīni mīnuə kitaha semhə, nemhəien səkitaha in səvəi Iərimənu səkitaha. Ro iamīnhi irə trīni mīnuə saməmīru uə səuvamhə, kitaha səvəi Iərimənu səkitaha.

⁹ Krīsto rīmamhə marə mətui mwi ti nəri, mə in truvehe Iərimənu səvəi nərmama səməme kamhəmīru mīne səməme həuvamhə raka.

¹⁰ Ro pen rəfo ikaməkiri noien səvəi piam mə rərəha? Uə ik, rəfo ikamətə ərəha piam? Kitaha pam tsərər ia nəmri Kumwesən, in trəkiri kitaha ti noien me səkitaha.

¹¹ Iakani iamīnhi irə ti nəri mə nə nəgkiariien i kīmərāi pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Iou Iərimənu iakamīru, iakani nīpərhiienien mə nərmama me pam tuhənimwi nukurhunraha ia nənimek,

nənə nərmama me pam tuhəni irapw mə iou, iou Kumwesən.”

¹² Nəgkiariien nəha nīpwran mə kitaha pam tsaməkeikei mhəni irapw noien me səkitaha ia nəmri Kumwesən.

¹³ Ro iamīnhi irə pwəh kitaha səpwəh mwi nəkiriien noien me səkitaha me mə rərəha mətə

pwəh səuvehi nətəriɡien riti sə rani mə tsəpwəh noien nari riti ia nəpɪn riti sə tro piəvtaha riti rapəti mɪmwɛi.

¹⁴ Iou iakukurən amasan mə nəveɡinien me pam hamasan a ti nəniien həkpo mhə iərmama riti rəmkeɱik ia nəmri Kumwesən. Iesu Iərimənu səkitaha rasitu ia nɪrak mo iakuvehe mɪni nɪpərhienien ia nəri nəha. Mətə trɪni mɪnuə iərmama riti rerɪn rɪrhi mə nari riti rəmkeɱik ia nəmri Kumwesən, nəri nəha rəmkeɱik atukw a tukwe in.

¹⁵ Nəpɪn iko piam riti rɪregi rərəha ti nəveɡinien me səməme ikaməni ramahatən pen mə ikɪnpwəh nərəien i sə ikamarə irə mamə nokeikeiien. Tikəpwəh noien mə nəri ikɪməni trouraha piam riti sə Kristo rɪmamhə tukwe.

¹⁶ Nənə tikəpwəh noien mə nəri ikətoni mə ramasan a tukɪni ərəha.

¹⁷ Nɪtətə sə Kumwesən ramərimənu irə rɪpko mhə in nə nəniien nari mɪne nənimwiien nari, mətə nɪtətə nəha in nə natukwatukwien, mɪne nəmərɪnuien, mɪne nəɡienien sə Nənimwɪn Ikinan rauvei pehe.

¹⁸ Iərmama sə ramə tukwini nari m Kristo ia suatuk iamɪnha irə Kumwesən rerɪn raməɡien tukwe, nənə nərmama mwi həkukurən nɪniien mə noien səvənhi ratukwatukw.

¹⁹ Ro pen pwəh sousari ti noien sə raməri nəmərɪnuien mɪne nərimnari me səməme tuhasitu ia kitaha ti nuvrhəkɪnien kitaha me səuvehe mhəutə.

²⁰ Tikəpwəh nəseniien nəveɡinien sənam rouraha wok səvəi Kumwesən. Nəveɡinien

me pam hamasan a həpko mhə iərmama riti rəmkemik ia nəmri Kumwesən, mətə rīpkatukwatukw mhə mə tiko piam rīmwei ti nəniiēn nari.

²¹ Ro iamīnha irə ramasan mə tikəpwəh nəniiēn nusai nari uə ikəpwəh nənīmwiien nənīmwiien skai rəmwhen ia waen uə noien nari riti mwi sə tro piam rapəti mīmwei.

²² Nahatətəien səim ti narimnari me nəha ramasan mə tikəkwətəmhiri ramarə a tukw ik mīne Kumwesən. Trini mīnuə iərmama riti ramesi pen noien sə in rukurən mə ramasan a, mīpkregi mhə rərəha tukwe, in rerin tragien.

²³ Mətə trini mīnuə iərmama riti nətərigien səvənhi ramo kəru ti nəveginien riti, nənə in raməni, ramo noien ərəha ia nəmri Kumwesən, ti nəri nə mə in raməni nəveginien nəha, mətə rəpwəh nīniēn nīpərhiēnien irə mə ratukwatukw a mə tro iamīnhi irə. Nəfe nəghin iərmama rəpwəh nīniēn nīpərhiēnien irə mə ratukwatukw a mə tro, trini mīnuə ramo, ramo noien ərəha ia nəmri Kumwesən.

15

¹ Kitaha nərmama nahatətəien səkitaha riskai tsaməkeikei mhasitu ia nərmama nahatətəien səvənraha rəpwəh nīskaiēn, mhəvrani nari pəmpəm me səvənraha, nənə mhəpwəh nəvraniēn mə reritaha tragien tukwe.

² Mətə pwəh kitaha sousari mə tso piəvtaha me rerinraha ragien, mho ramasan mīnraha, mhəuvrhəkin irəha həuvehe mhəutə.

³ Iakani iam̄inhi irə ti nəri nə mə Kristo r̄ipkousari mhə mə tro rer̄in əpa ragien. Rəmwhen ia nəgkiariien i k̄imərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,

“Nini ərəhaien me nərmama səpəmsəpə kamhəni ia niram,

həuvehe mhəmak ia nirak.”

⁴ Kitaha səukurən mə nəgkiariien me pam səməme k̄imərai pen ia Nəkukuə Ikinan fwe kupwən k̄imərai pen irəha mə tuhəvəhag m̄ kitaha mə tsəmri pen əknek̄in nətərigien sək̄itaha ia Kumwesən. Kitaha səukurən noien noien nəha ti nəri nə mə samərer əknek̄in ia nəp̄in me nənə nəgkiariien me səvəi Nəkukuə Ikinan kamhəuvehi utə nətərigien sək̄itaha.

⁵ Kumwesən əpa ramasitu ia kitaha mə tsərer əknek̄in ia nəp̄in me, nənə in əpa rauvehi utə nətərigien sək̄itaha. Nənə təkwtək̄wuni iakaməres in mə trasitu ia k̄imiaha ia nətərigien sək̄imiaha mə truvehe mo kuatia rəmwhen ia noien səvəi Iesu Kristo.

⁶ Nənə iakaməres iam̄inha irə mə k̄imiaha pam rer̄imiaha rukurən nuveheien məmwhen ia reri iərmama kuatia a ti nuvehi utəien nəghi Kumwesən i in Kumwesən m̄ine Tata səvəi Iesu Kristo Iərimənu sək̄itaha.

⁷ Ro pen mə piəvtaha riti ruvehe tukumiaha tihəsevər ia rer̄imiaha tukwe rəmwhen ia Kristo r̄inəsevər ia rer̄in tukumiaha nəp̄in hiəuvən tukwe in. Tiho iam̄inha irə pwəh nərmama həuvehi utə nəghi Kumwesən.

⁸ Iakani pehe tukumiaha i mə Kristo rıməuvehe iarmama sə ro tukwini nari m nəkur Isrel^a mə trahatən mə Kumwesən in nı̄pərhiēnien, nənə mə tro promes me səməme Kumwesən rino m kaha kupwən me səvəi nəkur Isrel həuvehe mho nı̄pərhiēnien.

⁹ Nənə in rıməuvehe mə tro nərmama rı̄pko mhə irəha nəkur Isrel həuvehi utə nəghi Kumwesən ti napiien səvənhi. Rəmwhen ia nəgkiariien i kımərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,
 “Ro iamınhi irə takəgnəgini ik ia reri nərmama rı̄pko mhə irəha nəkur Isrel,
 takəni nı̄pu muvehi utə nəghim.”

¹⁰ Nənə in rani mwi mə:

“Kımiaha nərmama me rı̄pko mhə kımiaha nəkur Isrel tihagien kımiaha nərmama me səvənhi.”

¹¹ Nənə rani mwi mə:

“Kımiaha nərmama me pam i rı̄pko mhə kımiaha nəkur Isrel tihəgnəgini Kumwesən,^b
 kımiaha pam ia kwənəkwus me pam tihəuvei pen nəgnəginiien min.”

¹² Nənə Profet Aesea rani mwi mə:

“Nuai nei riti trukwesər ia Jese muvehe, mutə, mərimənu ia nərmama rı̄pko mhə irəha nəkur Isrel.

Nərmama me nəha tuhəmri pen əknekin nətərigien səvənraha irə.”

¹³ Kumwesən əpa ramasitu ia kitaha mə tsəmri pen əknekin nətərigien səkitaha irə.

15:8: Mat 15:24   **a 15:8:** Uə nərmama kuvēhi ninhum mınraha

15:9: Wok Me 3:25, Rom 11:30, 2Saml 22:50   **b 15:11:** Uə İərimənu   **15:12:** Rev 5:5

Nənə təkwtək wuni iakaməres in mə tro rerimiahaha ragien məpwuən nəp̄in kimiahaha hiəni n̄ip̄arhienien ia Iesu Kristo. Iakaməres mə in tro iam̄inha irə mə ia n̄iskaiien səvəi Nən̄imw̄in Ikinan kimiahaha hiəukurən nuveheien mhəskai mwi ti nəmri pen əknekinien nətərigien səkimiahaha irə.

Pol in aposol riti səvəi Iesu Kristo

¹⁴ Piak me, iou iakukurən amasan mə n̄im̄iruien səkimiahaha rukuər ia namasanien, nənə hiaməuvehi nukurənien me pam, nənə hiəmwhen ti nəvəhagien m̄ kimiahaha me.

¹⁵ Nəgkiariien me nepw̄in ia nəkukuə i həknekin kwopti, mətə iakətigase m̄irai pen m̄ kimiahaha mə tako a pwəh rerimiahaha ramrhi. Ratukwatukw a mə takəgkiari iam̄inha irə ti nəri nə mə Kumwesən riməuvei pehe namasanien səvənhi miou,

¹⁶ muvehi utə iou irə mə iou aposol riti səvəi Iesu Kristo^C kərhi pen iou iakamevən ti nərmama r̄ipko mhə irəha nəkur Isrel. Iou iakamowok rəmwhen ia pris riti, maməvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən. Rəmwhen ia pris rauvei pen narimnari me m̄ Kumwesən ia təkure nifatə, iou mwi iakauvei pen nari riti min. Nəri nəha iakauvei pen m̄ Kumwesən in i nərmama r̄ipko mhə irəha nəkur Isrel. Nənə iakokeikei mə Nən̄imw̄in Ikinan tro irəha həuvehe mhəmher, mho ikinan i, nənə Kumwesən rerin tragien ti nuvehien irəha.

¹⁷ Ti nəri nə mə iou aposol riti səvəi Iesu Kristo, ro pen iakukurən nəfiutəien iou ti wok səvəi Kumwesən.

15:16: Rom 1:5, 12:3, Rom 11:13, Fil 2:17   **C 15:16:** Uə iərmama sə ramo tukwini nari m̄ Iesu Kristo

18 Mætə rəknekin mə takəgkiari ia nari riti iou atukw iakino. Takini a nəfe Kristo rino ia nirak ti nuviien nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel həuvehe mho nəkwai Kumwesən. Kristo rino wok ia nəgkiariien səiou mine noien me səiou.

19 Nənə in rino wok ia niskaiien səvəi nīmtətien me mine narimnari me kamətoni kamərkərinari irə. In rino irəha pam ia niskaiien səvəi Nənīmwin Ikinan. Ro pen iakini irapw pam nəgkiariien amasan səvəi Kristo, iakiməkupwən fwe Jerusalem mevən ia kwopun me pam meste pen tənə nəha Ilirikam.

20 Nənə ia nəpīn me iakokeikei mə takəvisau irapw nəgkiariien amasan səvəi Kumwesən ia kwopun me nəpwīn səməme kīpkregi raka mhə nəghi Kristo ikin. Iakəpwəh nokeikeiien mə takuvrhəkin nari ia təkure nəri sə iərməpə rīnəmri irapw.

21 Mætə rəmwhen ia nəgkiariien i kīmərai pen ia Nəkukuə Ikinan rani mə,
 “Nərmama səməme kīpkini irapw mhə iərmama
 nəha mīnraha, irəha tuhətoni in
 nənə nərmama səməme həpkregi raka mhə,
 irəha tuhəukurən.”

22 Noien i iakamo mamevən ia kwopun me səpəmsəpə nəpīn rīpik raməsisəg iou ti nuveheien mətōni kīmīaha.

Pol rokeikei mə trətoni nakalasia me fwe taon nəha Rom

23 Mætə təkwtəkwuni wok səiou ia kwopun i rino sampam. Ia nuk me rīpik iakokeikei mə takuvehe mətōni kīmīaha.

²⁴ Ro iam̄inhi irə rerik rirhi mə takuvehe mətōni k̄imiahā nəp̄in takevən ia tənə i Spen. Nəp̄in takuvehe tsarə nəp̄in kwakwa a, nənə iakokeikei mə tihāsitu ia nirak ia navənien səiou.

²⁵ Mətə takwtəkwuni iakamevən fwe Jerusalem mə takasitu ia nərmama me səvəi Kumwesən fwe ikin.

²⁶ Nakalasia me fwe ia profens mi nəha Masetonia mine Akaea rerinraha ragien həuvei pehe mane me nepw̄in trasitu ia nərmama me səvəi Kumwesən fwe Jerusalem səməme nautə səvənraha riwən.

²⁷ Rerinraha ragien a ti noien nəha. Nənə n̄ipər̄hienien səvənraha kaon rarə ti nəkur Isrel ti nəri nə mə irəha həuvehe mamhəuvehi pəri narimnari amasan me səvəi nəkur Isrel ramasitu ia nən̄imw̄inraha. Ro iam̄inhi irə ratukwatukw mə nərmama r̄ipko mhə irəha nəkur Isrel irəha mwi tuhasitu ia nəkur Isrel, mhəuvei pen narimnari amasan me səvənraha trasitu ia n̄ipwranraha.

²⁸ Takuvehi mane i həməuvei pehe miou mevən muvei pen minraha. Nənə nəp̄in iako sampam ia nəri i, iakier mevən ia tənə i Spen, nənə ia navənien səiou takuvehe mətōni k̄imiahā.

²⁹ Nənə iakukurən mə nuveheien səiou sə takuvehe tukumiahā irə, trukuar ia narimnari amasan me səvəi Kristo mə k̄imiahā tihəregi ramasan.

³⁰ Piak me, ti nəri nə mə kitaha samahatətə ia Iesu Kristo Iərimənu səkitaha, nənə Nən̄imw̄in Ikinan ramo kitaha samokeikei kitaha me, iakaməres k̄imiahā mə tihəfwaki əknek̄in m Kumwesən tukw

---

15:24: 1Kor 16:6   **15:25:** Wok Me 19:21   **15:26:** 1Kor 16:1, 2Kor 8:1, 2Kor 9:2,12, Wok Me 24:17   **15:27:** Rom 9:4, 1Kor 9:11
15:29: Rom 1:11   **15:30:** 2Kor 1:11, Kol 4:3, 2Tes 3:1

iou rəmwhen iou mwi iakaməfwaki tukwe.

³¹ Tihəfwaki mə Kumwesən truvehi raka iou ia rəgi nəkur Jutia səməme həpkini mhə nīpərhienien ia Iesu. Nənə tihəfwaki mwi mə nəpīn takevən mier pen fwe Jerusalem, nərmama me səvəi Kumwesən fwe ikīn rerīnraha tragien ti nasituien səiou.

³² Nənə ia noien nəha, trīni mīnuə nəkwai Kumwesən pərhien, takuvehe mətoni kimiaha ia nagienien, nənə kitaha pam reritaha tragien.

³³ Pwəh Kumwesən i in nukune nəmərīnuien tramarə tukumiaha. Ouəh, pwəh ro iamīnhi.

16

Pol rani ramasan revən ti nərmama me səpəmsəpə fwe taon nəha Rom

¹ Iou iakani pehe tukumiaha i mə kitirimətaha Fipi, ramasitu ia wok səvəi nəfwakiien fwe Kegkria, in prən amasan riti.

² Ramasan mə tihəuvehi in ruvehe mo kuation kimiaha min ia nəghi lərimənu səkitaha, noien nəha ratukwatukw mə nərmama me səvəi Kumwesən tuho. Trīni mīnuə nari riti səvənhi riwən, ramasan mə tihasitu irə, ti nəri nə mə in rinasitu ia nərmama həpik, masitu mwi ia nirak.

³ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Prisila mīne Akwila, kimrahar mīnrau iamharo pəri wok səvəi Iesu Kristo.

⁴ Irau krīnouərer irapw mə trouemhə ti nasituien ia nirak. Ripko mhə iou əpa, mətə iou mīne nakalasia me pam səməme ripko mhə irəha nəkur Isrel kimaha iahaməni tanak ti nirau.

⁵ Tihəni tukwini ramasan səiou revən mwi ti nakalasia me səməme kamhousəsimwɪn irəha me fwe ia nimwə səvənrau.

Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti iərmama keikei səiou Epainetas, in rɪməkupwən mini nɪpərhiendien ia Kristo fwe ia profens nəha Esia.

⁶ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Meri, in raməmwur pɪk ti nasituien ia kimiaha.

⁷ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Antronikas mine Junias kimrahar nəkur Isrel kimrahar minrau iamharevən ia kalapus. Aposol me kamhəsiai irau, irau krɪməkupwən ia nirak rouni nɪpərhiendien ia Kristo.

⁸ Tihəni tukwini ramasan səiou ia nəghi Iərimənu səkitaha revən ti Ampliatas keikei səiou.

⁹ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Urpanas, kitaha min samo pəri wok səvəi Kristo. Tihəni tukwini ramasan səiou revən mwi ti Stakis keikei səiou.

¹⁰ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Apeles, in rinahatən pen raka mə in iərmama pərhiendien səvəi Kristo.

Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Aristopolas mine nərmama me ia nəkwai nimwə səvənhi.

¹¹ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Herotion iəmə Isrel riti mwi.

Tihəni tukwini ramasan səiou ia nəghi Iərimənu səkitaha revən ti Narkisos mine nərmama me ia nəkwai nimwə səvənhi.

¹² Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Trifaena mine Trifosa, prən mi nəha krauo wok səvəi Iərimənu səkitaha.

Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Persis keikei, pran riti sə ramo pik wok səvəi Iərimənu səkitaha.

¹³ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Rufas, iərmama riti sə raməmwur pik ti noien wok səvəi Iərimənu səkitaha.

Tihəni tukwini ramasan səiou revən mwı ti mama səvənhi. In rino ramasan miou rəmwhen ia mama atukwatukw səiou.

¹⁴ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Asukritas mine Flekon, mine Heremes mine Patropas mine Heremas mine piəvtaha me nepwın səməme kamharə irəha minraha.

¹⁵ Tihəni tukwini ramasan səiou revən ti Filolokas, mine Julia mine Nereas irau kitiriməni, mine Olimpas, mine nərmama me nepwın səvəi Kumwesən səməme kamharə irəha minraha.

¹⁶ Tihəni ramasan tukumiaha me, mhakei m kimiaha me ia nakeien sə rəmher. Nakalasia me pam səvəi Kristo kamhəni ramasan tukumiaha.

¹⁷ Piak me, iakaməgkiari skai m kimiaha mə tihaməsiari ti nərmama nepwın nəha ikin. Irəha kamhərukwomen nəvisəien me, mamhouraha nahatətəien səvəi nərmama, mamhahatən nəgkiariien sə ropə ia nəgkiariien i kinahatən raka kimiaha irə. Tihəpwəh nevənien ipaka ti nirəha,

¹⁸ ti nəri nə mə nərmama səməme kamho iamınha irə, irəha həpko tukwini mhə nari m Kristo Iərimənu səkitaha, mətə irəha kamho tukwini nari m tıpwınraha. Nənə ia nəgkiariien əsien me mine nəgkiariien me həpwəh

nəmwəhənien, irəha kamheikuə ia nərmama me səməme həpkukurən amasan mhə nari.

19 Nərmama həuvəregi raka nəvisaiuen mə kimiaha hiamō nəkwai Kristo, ro pen rerik ragien pik tukumiaha. Mətə iakokeikei pik mə tihəukurən amasan nari ti noien atukwatukw me, nənə mhəpwəh nəvənien ia noien ərəha me.

20 Kumwesən in nukune nəməriniuen trəpko mhə tui in trəsəni kimiaha hieivə tesi Setan ia nisumiaha. Pwəh namasanien səvəi Iesu Iərimənu səkitaha tramarə tukumiaha.

21 Timoti iərmama sə iarauo pəri wok kimrau min rani ramasan tukumiaha.

Nənə Lusias mine Jeson mine Sosipata, irəhar nəkur imwak mirəhar, harni mwi ramasan tukumiaha.

22 Iou Tertius i iakmərai tukwini nəgkiariien səvəi Pol ia nəkukuə i iakani ramasan tukumiaha ia nəghi Iərimənu səkitaha.

23 Iəmə i Kaius rani ramasan tukumiaha. Iou Pol, iakamarə ia nimwə səvənhi, nənə nakalasia me kamhousəsimwɪn irəha me ia nimwə səvənhi irəha pam kamhəni ramasan tukumiaha. Erastas i ramərimənu ia mane me səvəi taon nəha mine piəvtaha Kwotas, irau mwi krauni ramasan tukumiaha.

24 a

16:19: Rom 1:8, Mat 10:16, 1Kor 14:20   **16:20:** Rom 15:33, Jen 3:15   **16:21:** Wok Me 16:1-2, Wok Me 19:22, 20:4   **16:23:** 1Kor 1:14   **a 16:24:** Niutestamen me nəpwɪn kimərai pen ia nəgkiariien səvəi nəkur Kris fwe kupwən nəgkiariien riti ia vas 24 rani iamɪnhi irə minuə: “Pwəh namasanien səvəi Iərimənu səkitaha Iesu Kristo tramarə tukumiaha pam.”

²⁵ Pwəh səuvehi utə nəghi Kumwesən revən fwe irənhə ia nəp̄in me. In əpa rukurən noien k̄imiahaha hiərer ək̄nek̄in ia nahatətəien səkimiahaha. Noien nəha ramesi pen nəgkiariien amasan səiou mine nəvisaiien ia Iesu Kristo. Ramesi pen mwi nəgkiariien səvəi Kumwesən sə n̄ipwran rinərkwafə fwe tui,

²⁶ mətə təkwtəkwuni mine Kumwesən r̄ino pui nərmama hətoni. In Kumwesən sə ramarə rerin. Profet me səvənhi me fwe kupwən həmərai pen nəgkiariien nəha səvənhi ia nəkukuə me səvənraha. In rini mə nəgkiariien nəha traməkeikei mevən ti nərmama ia tənəmtənə me pam mə irəha tuhahatətə irə mho nəkwān.

²⁷ Kumwesən əpa in Kumwesən, in əpa rukurən nari. Pwəh nəgnəginiiien revən tukwe in ia nuk nuk me ti nəri i Iesu Kristo r̄ino. Ouəh, pwəh ro iam̄inhi.

Nəkukuə Ikinan
The New Testament in the Nafe (Kwamera) language
of Southeast Tanna, TAFEA Province, Vanuatu
Niutestamen long lanwis Nafe blong Vanuatu.
Le Nouveau Testament dans la langue Nafe de
Vanuatu.

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nafe (Nafe)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-06-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

26b0f540-c192-5878-be67-18ede9ab1416